

TOBULI
klausimai
TOBULI
atsakymai

Jo Dieviškosios Kilnybės A. C. Bhaktivedantos Svamio Prabhupādos knygos

Lietuvių kalba

Bhagavad-gītā, kokia ji yra
Śrīmad-Bhāgavatam, 1-2 giesmės
Kṛṣṇa, Aukščiausiasis Dievo Asmuo (2 tomai)
Viešpaties Caitanyos mokymas
Atsidavimo nektaras
Savęs pažinimo mokslas
Śrī Īsopaniṣada
Anapus laiko ir erdvės
Pamokymų nektaras
Yogos tobulybė
Akistata su mirtimi
Kelionė į savęs atradimą
Anapus gimimo ir mirties
Tobuli klausimai, tobuli atsakymai

Anglų kalba

Bhagavad-gītā As It Is
Śrīmad-Bhāgavatam (pabaigta mokinių)
Śrī Caitanya-caritāmṛta
Kṛṣṇa, The Supreme Personality of Godhead
Teachings of Lord Caitanya
The Nectar of Devotion
The Nectar of Instruction
Śrī Īsopaniṣad
Light of the Bhagavata
Easy Journey to Other Planets
Teachings of Lord Kapila, the Son of Devahūti
Teachings of Queen Kuntī
The Science of Self-Realization
Perfect Questions, Perfect Answers
Life Comes From Life
The Path of Perfection
Beyond Birth and Death
Kṛṣṇa Consciousness: The Topmost Yoga System
The Perfection of Yoga
Kṛṣṇa Consciousness: The Matchless Gift
On the Way to Kṛṣṇa
Rāja-vidyā: The King of Knowledge

TOBULI
klausimai
TOBULI
atsakymai

Jo Dieviškosios Kilnybės
A. C. Bhaktivedantos Svamio Prabhupādos,
Tarptautinės Krišnos sąmonės bendrijos
įkūrėjo-ācāryos pokalbiai su Taikos korpuso
Indijoje darbuotoju Bobu Cohenu

THE BHAKTIVEDANTA BOOK TRUST

Perfect Questions, Perfect Answers (Lithuanian)

Skaitytojus, susidomėjusius knyga, Tarptautinė Krišnos sąmonės bendrija kviečia rašyti arba apsilankyti centruose:

ISKCON

Raugyklos g. 23-1, 01140, Vilnius
tel. +370-5-2135218 • vilnius@pamho.net
www.krishna.lt

ISKCON

Savanorių pr. 37, 44255, Kaunas
tel. +370-37-222574 • krsna.info@gmail.com
www.nitaigauracandra.lt

Kauno Vėdų kultūros centras

Panerių g. 187, 48437, Kaunas
tel. +370-37-360710 • info@veducentras.lt
www.veducentras.lt

Knygas anglų kalba galima užsisakyti adresu:

Bhaktivedanta Library Services
Petite Somme 2, 6940 Durbuy, Belgium
www.blservices.com

Knyga "Tobuli klausimai, tobuli atsakymai" 1973 m.
redagavo Śrīlos Prabhupādos mokinys Jayadvaita Svamis.

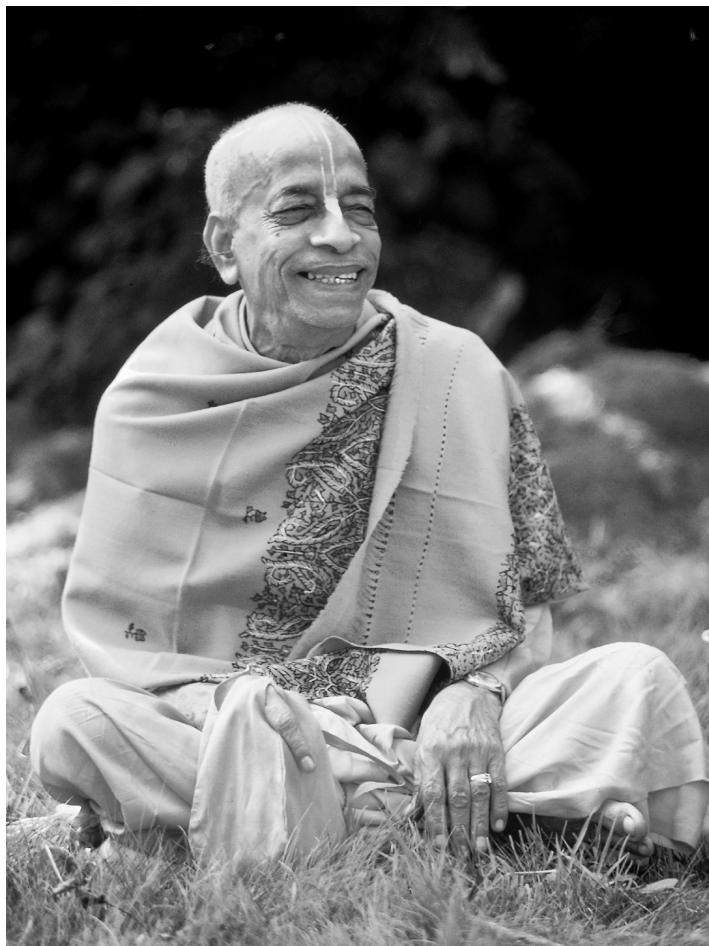
Copyright © 2009 The Bhaktivedanta Book Trust International, Inc.

www.krishna.com
www.bbt.info

ISBN 978-91-7149-505-1

Turinys

Įvadas	1
1 Kṛṣṇa yra visų patraukliausias	5
2 Vedų kultūra: <i>varṇāśrama-dharma</i>	15
3 Tikrasis gyvenimo tikslas	21
4 Trys būties <i>guṇos</i>	29
5 Tobulėjimo kelias	35
6 Tobulas <i>bhaktas</i>	43
7 Veikla išsąmoninus Kṛṣṇą	55
8 Kṛṣṇos sąmonės tobulinimas (korespondencija)	65
9 Ateities pasirinkimas	77
Apie autorių	81
Kaip tarti sanskritą	85

Jo Dieviškoji Kilnybė
A.C. Bhaktivedanta Svamis Prabhupāda
Tarptautinės Krišnos sąmonės bendrijos įkūrėjas-ācārya

Ivadas

Nuo tada, kai Gangos pakrantėje vyko šioje knygoje aprašyti pokalbiai, prabėgo jau trisdešimt metų. Pirmą kartą knyga pasirodė 1976 metais, tad per tą laiką ją iš mano rankų gavo nemažai žmonių. Man iki šiol sunku paaiškinti, kodėl knygos pavadinime mano klausimai pavadinti „tobulais“, nes 1972 metais man tebuvo dvidešimt dveji ir buvau toli gražu netobulas. Pavadinimą „Tobuli klausimai, tobuli atsakymai“ pasiūlė mano pašnekovas Šrila Prabhupāda, o jis labai kuklus žmogus. Kodėl vis dėlto knygos pavadinime atsirado aliuzijos į tobulumą?

Augau konservatyvioje žydų šeimoje, kuri iškiepijo man nuoširdų troškimą pažinti Dievą. Mano studijų koledže metai buvo pažymėti savojo „aš“ paieškų ir protesto prieš karą ženklų. 1971 metais man šiaip ne taip pavyko baigti Rensselaer politechnikos institutą ir gauti chemiko diplomą. Štai tokioje savistabos ir protesto aplinkoje aš susidomėjau *Hare Kṛṣṇa mantra* (pirmą kartą išgirdau ją 7-ojo dešimtmečio pabaigoje Grinvič Vilidže) ir yogos pradžiamokslu – „Bhagavad-gītā“.

Sužinojau, kad yoga reiškia jungtį su Dievu. Yogos idėjos traukė mane ir nė kiek neprieštaravo tiems principams, pagal kuriuos buvau auklėjamas. Ir vis dėlto Amerikoje pristatoma yoga kėlė man šiokių tokių abejonių. Kiekvieną savaitę „New York Daily News“ spalvotoje įklijoje buvo rašoma apie naują *guru* iš Indijos, skelbiantį pasauliui savąjį kelią į nušvitimą. Kuriuo iš jų tikėti? Priėjau prie išvados, kad reikia ieškoti ištakų, o tai reiškė kelionę į mistinę tolimąją Indiją. Baigiau koledžą. Tada tarnyba Taikos korpuse atrodė kaip puikus būdas geriau pažinti šią šalį, pagyventi viename jos

kaimelių, išmokti kalbą ir kuo nuodugniau susipažinti su „Gīta“ bei išbandyti *mantrą*.

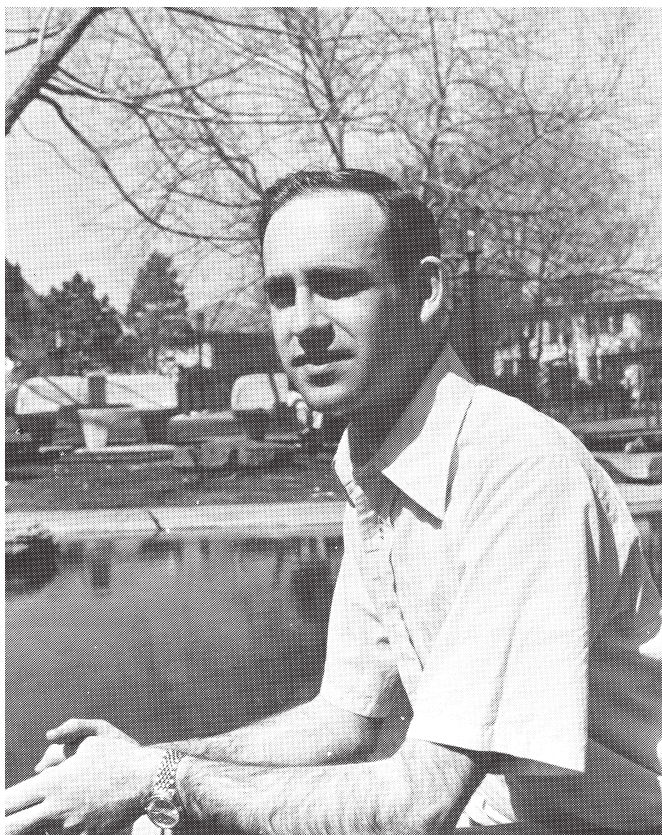
Indiją išivaizdavau visiškai kitokią. Miestai skendėjo baisiame skurde – ant kiekvieno kampo ranką tiesė elgetos. Tačiau kaimo vietovėse buvo gausu ūkių ir kaimelių, kuriuose gyveno ramūs ir laimingi žmonės. Čia pleveno nenusakoma transcendencijos dvasia.

Buvau paskirtas į Biharą mokykloje dėstyti gamtos mokslus. Po darbo lankiausi šventyklose, mečetėse, bažnyčiose. Tai, ką pamačiau, mane nuvylė. Parapijiečiams nerūpėjo savęs pažinimas. Jie prašė Dievo pinigų, sėkmės, šlovės. Tai buvo religinė aštuntojo dešimtmečio TV šou „Sumuštime rankomis“ versija. Nejau atsibeldžiau čia per pusę pasaulio ir dienų dienas viduriavau tam, kad pamatyčiau tas pačias lėkštybes kaip ir materialistinėje Amerikoje? Buvau susitikęs su įvairiais *guru*, bet jie man nepadarė jokio ispūdžio.

Buvau beprarandęs viltį, kad mano egzistenciniai ieškojimai duos kokių nors rezultatų, bet 1972 metų vasario mėnesį per mokyklos atostogas nuvykau į Kalkutą. Čia išvydau būrelį *Hare Kṛṣṇa bhaktų*, daugiausiai vakariečių, kurie giedojo lygiai tą pačią *mantrą*, kurią girdėjau Grinvič Vilidže. Jie pakvietė mane į savo centrą už maždaug pusantro šimto kilometrų į šiaurę nuo Kalkutos. Nutaręs, kad pasiūlymas visiškai atitinka mano atvykimo tikslus, aš sutikau.

Susėdome į traukinį ir per žaliuojančias Bengalijos lankas bei miškus atkeliavome į Māyāpurą – labai gražų gamtos kampelį Gangos pakrantėje. Kai atvykome, supratau, kad šį atokų žemės lopinėlį *bhaktai* išigijo neatsitiktinai. Kol kas čia plytėjo ryžių laukai, pūpsojo palapinės ir vieniša trobelė, tačiau jis buvo visai greta garsaus viduramžių šventojo Śrī Caitanyos gimimo vietos. Trobelėje gyveno pats tarptautinio Kṛṣṇos judėjimo pradininkas Śrīla Prabhupāda. Čia jo pasekėjai buvo įkūrę nemokamą valgyklą Indijos ir Pakistano karo pabėgėliams, taigi įėjau į vaikinų palapinę ir pasiūliau padėti dalinti maistą.

Centre gyveno šešiasdešimt Kṛṣṇos pasekėjų, daugiausiai amerikiečiai ir europiečiai – ne vyresni kaip dvidešimt penkerių metų amžiaus jaunuoliai ir merginos. Jie kibirkščiavo entuziazmu ir veržėsi pasidalinti su vieninteliu angliškai kalbančiu svečiu, tai yra su

Bob Cohen

manimi, savo įsitikinimais. Tačiau aš buvau pakviestas pasikalbėti su Śrila Prabhupāda ir nuplieskė nuojauta, kad būtent to ir atvykau į Indiją.

O dabar grįžkime prie „tobulų klausimų“, žodžių knygos pavadinime, kurie iki šiol verčia mane jaustis kiek nejaukiai. „Bhagavad-gītā“ (transcendencinio mokslo pradžiamokslis) pataria tiesos ieškotojui: „Ieškodamas tiesos kreipkis į dvasinį mokytoją. Nuolankiai jo klausinėk ir jam tarnauk. Dvasiškai susivokusi siela gali suteikti tau žinių, nes ji regi tiesą.“ [4.34]

Šiame priesake kalbama apie tris dalykus. Naujokas turėtų:

1. kreiptis į *guru*;
2. nuolankiai jo klausinėti;
3. kuo nors jam padėti.

„Gitoje“ pasakyta, kad įvykdžius šias tris sąlygas *guru* „suteiks žinias“. Mano tikslas lankantis pas Śrīlā Prabhupādą buvo aiškin-tis, o ne ginčytis. Pažinojau ir kalbėjausi su nemažu būriu žmonių, vadinusių save mokytojais, ir *guru* atžvilgiu buvau nusiteikęs gana skeptiškai, tačiau Śrīlos Prabhupādos pasekėjai mane suintrigavo. Po aistringų jų religiniu atsidavimu išvelgiau autentišką misticismą ir atsižadėjimą, besiremiantį į tvirtą filosofinį pagrindą. Nutariau praleisti savo laisvą laiką su Śrīla Prabhupāda ir buvau nusiteikęs klausytis, o ne priešgyniauti. Juk visada suspėsiu nuspręsti, ar man priimtina tai, ką jis kalba.

Taigi įvykdžiau du pirmuosius „Gitos“ reikalavimus. Tą dieną prisijungiau prie Kṛṣṇos judėjimo vykdomos maisto dalinimo nuo bado kenčiantiems žmonėms programos, todėl man pavyko įvykdyti ir trečiąjį.

Śrīlos Prabhupādos požiūriu, aš vykdžiau „Gitos“ priesakus, todėl pavadinime ir atsirado žodžiai „tobuli klausimai“. Śrīla Prabhupāda atsakė į mano klausimus taip pat remdamasis „Gitos“ (4.2) priesaku: „Šis aukščiausiasis mokslas buvo perduodamas iš lūpų į lūpas mokinių seka – taip jį patyrė visi šventieji valdovai.“

Śrīla Prabhupāda rėmėsi senaisiais mokinių sekos principais – kartojo tai, ką išgirdo iš ankstesnių dvasinių autoritetų lūpų, nieko nepridedamas nuo savęs. Taigi kuklaus savo pirmtakų pasiuntinio lūpomis į mano klausimus buvo pateikti tobuli atsakymai.

Pirmasis mano ir Śrīlos Prabhupādos pokalbis nebuvo įrašytas, todėl knygoje nėra prisistatymo ir įvadinio pokalbio. Knyga prasideda nuo mūsų antrojo pokalbio, kuriame gvildename esminius dalykus – tai pirmasis knygos skyrius.

Linkiu, kad skaitydami mano pokalbius su Śrīla Prabhupāda atrastumėte kelią į tobulumą.

– Bob Cohen

1

Kr̥ṣṇa yra visų patraukliausias

Māyāpuras, Indija, 1972 m. vasario 27 d.

Śrīla Prabhupāda: Žodis „Kr̥ṣṇa“ reiškia visų patraukliausia.

Bobas: Visų patraukliausia.

Śrīla Prabhupāda: Taip. Jeigu Dievas nėra visų patraukliausias, koks gi jis Dievas? Tik patrauklus žmogus pritraukia aplinkinių dėmesį. Argi ne taip?

Bobas: Taip.

Śrīla Prabhupāda: Taigi Dievas turi būti patrauklus – patrauklus visiems. Ir, jei jūs norite duoti Dievui vardą, tinkamiausias vardas – Kr̥ṣṇa.

Bobas: Bet kodėl „Kr̥ṣṇa“?

Śrīla Prabhupāda: Nes Jis visus traukia. Kr̥ṣṇa reiškia visų patraukliausia.

Bobas: Suprantu.

Śrīla Prabhupāda: Dievas neturi vardo, bet mes suteikiame Jam vardus pagal Jo savybes. Ypatingo grožio žmogų vadiname gražuo-liu, ypatingo intelekto žmogų – išminčiumi. Mes duodame vardus pagal savybes. Dievas yra visų patraukliausias, todėl tik Jam tinka „Kr̥ṣṇos“ vardas. Kr̥ṣṇa – visų patraukliausias. Šis vardas apima viską.

Bobas: O kaipgi „visagalis“?

Śrīla Prabhupāda: Na... Ar gali būti visų patraukliausias tas, kuris nėra visagalis?

Śyāmasundara [*Śrīlos Prabhupādos sekretorius*]: Vardas „Kṛṣṇa“ apima viską.

Śrīla Prabhupāda: Viską. Jis turi būti nepaprastai gražus, išmintingas, galingas, garsus...

Bobas: Ar Kṛṣṇa patrauklus nedoriems žmonėms?

Śrīla Prabhupāda: O kaipgi! Jis pats buvo didžiausias nedorėlis.

Bobas: Nesuprantu!?

Śrīla Prabhupāda [*juokdamasis*]: Nes Jis nuolatos kibino *gopes*.

Śyāmasundara: Kibino?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Kartais, kai Rādhārāṇī išeidavo iš Savo namų, Kṛṣṇa Ją užpuldavo ir pargriaudavo žemėn. „Nekankink manęs, Kṛṣṇa,“ – šaukdavo Rādhārāṇī, o Jis tada parpuldavo drauge su Ją ir pasinaudodavo proga Ją pabučiuoti. [*Śrīla Prabhupāda juokiasi.*] Iš tikrųjų, Rādhārāṇī svaigo iš laimės nuo tokių Kṛṣṇos pokštų, tačiau išoriškai Kṛṣṇa atrodė kaip tikras nedorėlis. Jei Kṛṣṇa nebūtų nedorėlis, kaip ši savybė galėtų egzistuoti pasaulyje? Pagal mūsų apibrėžimą, Dievas yra visa ko šaltinis. Jeigu Kṛṣṇa neturėtų šios savybės, jos neturėtų ir niekas kitas. Juk Jis yra visa ko šaltinis. Tačiau Jo išdaigos tokios mielos, kad visi jas šlovina.

Bobas: O ką pasakytumėte apie ne tokius mielus nedorėlius?

Śrīla Prabhupāda: Nedorybė, žinoma, yra neigiama savybė, tačiau Kṛṣṇa – absoliutas. Jis – Dievas, todėl Jo nedorybės taip pat yra gėris. Kṛṣṇa yra absoliutus gėris. Dievas yra gėris.

Bobas: Taip.

Śrīla Prabhupāda: Todėl net ir nedori Jo pokštai yra gėris. Toks Kṛṣṇa. Nedorybė nėra pagirtina, tačiau Kṛṣṇos nedorybės yra gėris, nes Jis – absoliutus gėris. Tai būtina suvokti.

Bobas: Ar yra žmonių, kuriems Kṛṣṇa nepatinka?

Śrīla Prabhupāda: Ne, Jis visiems patrauklus. Kam Jis gali nepatikti? Pateikite nors vieną pavyzdį: „Šiam žmogui ar šiai gyvai būtybei Kṛṣṇa nepatinka.“ Raskite man tokį žmogų.

Bobas: Tai galėtų būti žmogus, kuris puoselėja nedorus ketinimus pats tai suprasdamas ir vis dėlto siekia valdžios, pagarbos

ar pinigų. Jo akimis žiūrint, Dievas gali atrodyti ir nepatrauklus. Dievas jam gali atrodyti nepatrauklus, nes per Dievą jis jaučiasi nusikaltęs.

Śrīla Prabhupāda: Ne, ne... Dievas čia niekuo dėtas. Jis juk svajoja apie valdžią. Jis trokšta tapti galingu arba turtingu – argi ne taip? Tačiau turtingesnio už Kṛṣṇą nėra. Todėl Kṛṣṇa ir jį sužavės.

Bobas: Ar praturtės žmogus, kuris svajodamas apie turtus meldžiasi Kṛṣṇai?

Śrīla Prabhupāda: O, taip! Žinoma. Kṛṣṇa yra visagalis, todėl, jei prašysite Kṛṣṇos turtų, Jis apipils jus turtais.

Bobas: Ar praturtės žmogus, kuris prašo Dievo turtų gyvendamas nuodėmėje?

Śrīla Prabhupāda: Taip, melstis Dievui nėra nuodėmė. [juokdamasis]: Šiaip ar taip, jeigu jis meldžiasi Kṛṣṇai, nepataisomu nusidėjėliu jo nepavadinsi!

Bobas: Taip.

Śrīla Prabhupāda: „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa sako: *api cet sudurācāro bhajate mām ananya-bhāk sādhu eva sa mantavyaḥ*. Ar skaitėte šį posmą?

Bobas: Taip, angliškai. Sanskrito nemoku.

Śrīla Prabhupāda: Hmm.

Bobas: „Net ir pats nuodėmingiausias žmogus, kuris meldžiasi Man, pasieks dvasios aukštumas.“

Śrīla Prabhupāda: Teisingai. Kai tik jis pradeda melstis Kṛṣṇai, jis jau negyvena nuodėmėje. Todėl Kṛṣṇa yra visų patraukliausias. Vedose sakoma, kad Absoliuti Tiesa, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, yra visų malonumų šaltinis – *raso vai saḥ*. Kiekviena būtybė ko nors trokšta, nes ją vilioja tam tikras skonis.

Bobas: Gal galėtumėte paaiškinti plačiau?

Śrīla Prabhupāda: Visus vilioja tam tikras skonis. Tarkime, kažkoks žmogus geria. Kodėl? Todėl, kad alkoholis jam teikia malonų svaigulį. Kitas jaučia aistrą pinigams, nes jį svaigina pinigai.

Bobas: Ką jūs turite galvoje sakydamas – „vilioja skonis“?

Śrīla Prabhupāda [Śyāmasundarai]: Kaip tai dar galima pasakyti?

Śyāmasundara: Skonis, malonumas.

Bobas: Na, aišku.

Śrīla Prabhupāda: Malonus skonis. Taigi Vedos sako: *raso vai saḥ*.

Žodžio *rasa* atitikmuo yra „skonis“. [Į kambarį įeina Śyāmasundaros žmona Mālatī nešina padėklą su maistu.] Kas tai?

Mālatī: Kepti baklažanai.

Śrīla Prabhupāda: O! Visų patraukliausias! Visų patraukliausias! [Visi juokiasi.]

Bobas: Ką jūs pavadintumėte mokslininku?

Śrīla Prabhupāda: Tą, kuris pažįsta tiesą.

Bobas: Dažnai mokslininkas tik *mano*, kad ją pažįsta.

Śrīla Prabhupāda: Ką jūs sakėte?

Bobas: Jis *tikisi*, kad pažįsta tiesą.

Śrīla Prabhupāda: Ne, mokslininkai privalo turėti tikslias žinias, todėl mes į juos ir kreipiamės. Mokslininkas yra žmogus, kuris turi tikslias žinias.

Śyāmasundara: Kodėl Kṛṣṇą galima pavadinti pačiu didžiausiu mokslininku?

Śrīla Prabhupāda: Todėl, kad Jis žino viską. Mokslininkas yra tas, kuris nuodugniai išmano savo dalyką. Jį galima taip apibūdinti. Kṛṣṇa išmano viską.

Bobas: Dabar dėstau gamtos mokslus.

Śrīla Prabhupāda: Taip, dėstote... Bet leiskite paklausti, kaip jūs galite dėstyti, jeigu neturite tobulų žinių?

Bobas: Galima mokytis ir neturint tobulų žinių...

Śrīla Prabhupāda: Tai ne mokymas, o mulkinimas. Tiesiog apgaustyti. Mokslininkai sako: „Iš pradžių egzistavo materijos luitas... Ir štai atsirado kūrinija. Galimas daiktas, galbūt...“ Kas gi tai? Ogi apgaulė! Tai ne mokymas, o mulkinimas.

Bobas: Bet juk aš galiu mokytis tam tikrų disciplinų, net jei ir neturiu tobulų žinių! Pavyzdžiui, aš galiu...

Śrīla Prabhupāda: Jūs galite išmokyti tik tiek, kiek pats žinote.

Bobas: Taip, bet aš ir neteigiu, kad galiu išmokyti daugiau, negu pats žinau.

Śrīla Prabhupāda: Tai būtų apgaulė.

Śyāmasundara: Kitaip sakant, neįmanoma atskleisti tiesos kitam, jei pažįsti ją tik iš dalies.

Śrīla Prabhupāda: Taip. Žmogui tai neįmanoma. Jo jautimai netobuli. Kaip jis gali perteikti tobulas žinias kitiems? Pavyzdžiui, saulė mums atrodo kaip diskas. Mes negalime jos pasiekti. Sakysite, kad

saulę galima geriau stebėti per teleskopą ar panašų prietaisą, bet juos juk taip pat pagamino netobulas žmogus. Ar gali netobulas žmogus pasigaminti tobulą instrumentą? Todėl mūsų žinios apie saulę yra netobulos. Jei gerai nepažįsti saulės, tai ir nemokyk, nes tai – paprasčiausia apgavystė.

Bobas: O jeigu mokyti apie tai, kad, tarkime, atstumas nuo Žemės iki Saulės yra apytikriai lygus 93 000 000 mylių?

Śrīla Prabhupāda: Jei sakote „tarkime“, tai jau ne mokslas.

Bobas: Tada, man regis, nemoksliškas beveik visas mokslo pasaulis.

Śrīla Prabhupāda: Tas ir yra!

Bobas: Juk mokslas, kaip žinote, grindžiamas prielaidomis.

Śrīla Prabhupāda: Taip. Mus moko netobulai. Kad ir tas plačiai išreklamuotas išsilaipinimas Mėnulyje. Jūs manote, kad jų žinios nepriekaištingos?

Bobas: Nemanau.

Śrīla Prabhupāda: Na, ir kokia iš to išplaukia išvada?

Bobas: Sakykite, kokia tikroji mokytojo pareiga visuomenei? Pavyzdžiui, gamtos mokslų dėstytojo. Apie ką jis turėtų kalbėti auditorijoje?

Śrīla Prabhupāda: Auditorijoje? Jam paprasčiausiai reikėtų dėstyti mokslą apie Kṛṣṇą.

Bobas: Vadinasi, dėstytojas neturėtų kalbėti apie...

Śrīla Prabhupāda: Neturėtų. Mokslas apie Kṛṣṇą apima viską. Mokytojo pareiga – pažinti Kṛṣṇą.

Bobas: Ar gali mokslininkas pasakoti apie rūgštines ir šarmines reakcijas ir panašius dalykus, turėdamas tikslą pažinti Kṛṣṇą?

Śrīla Prabhupāda: Kaip jūs tai išivaizduojate?

Bobas: Pavyzdžiui, studijuodamas žmogus išsiaiškina bendruosius dėsningumus gamtoje, o jie liudija, kad egzistuoja valdanti jėga...

Śrīla Prabhupāda: Neseniai aš apie tai jau kalbėjau. Vieno chemiko paklausiau, ar pagal cheminę formulę vandenilis, susijungęs su deguonimi, tampa vandeniu. Juk taip yra?

Bobas: Taip.

Śrīla Prabhupāda: Atlanto ir Ramiajame vandenynuose labai daug vandens. Kiek cheminių medžiagų prireikė, kad jis susidarytų?

Bobas: Klausiate kiek?

Śrīla Prabhupāda: Taip, kiek tonų?

Bobas: Labai daug!

Śrīla Prabhupāda: O kas jas parūpino?

Bobas: Dievas.

Śrīla Prabhupāda: Teisingai, jas turėjo kažkas parūpinti.

Bobas: Taip.

Śrīla Prabhupāda: Štai jums mokslo faktai. Juos galite aiškinti.

Bobas: O ar vertėtų pasakoti mokiniams, kad sumaišius rūgštį ir šarmą įvyksta neutralizacijos reakcija?

Śrīla Prabhupāda: Pasikartosiu. Įvairiausių reakcijų yra tiek daug, bet klausimas – kieno valia jos vyksta? Kas mums parūpina rūgščių ir šarmų?

Bobas: Visa tai atsiranda iš to paties šaltinio, kaip ir vanduo.

Śrīla Prabhupāda: Taip. Jei nebūtų vandenilio ir deguonies, neturėtume vandens, o jo yra labai daug. Egzistuoja ne tik Atlanto ir Ramusis vandenynai, o milijonai planetų ir milijonai tokių vandenynų. Iš kur atsirado vandenilis ir deguonis, kuriems susijungus susidarė vanduo? Štai kaip mes keliame klausimą. Kažkas juk turėjo jų parūpinti, kaip kitaip jie galėjo atsirasti?

Bobas: Ar prasminga pasakoti mokiniams, kaip iš vandenilio ir deguonies gaunamas vanduo? Kitaip sakant, kai tie du elementai kaitinami kartu...

Śrīla Prabhupāda: Tai jau antraeilis dalykas. Be to, ne itin sudėtingas. Mālatī iškepė *purių* [duonos rūšis], nes turėjo miltų ir *ghi* [lydytas sviestas]. Ji negalėtų jų pagaminti, jei nebūtų šių produktų. „Bhagavad-gītoje“ pasakyta: „Žemė, vanduo ir ugnis yra Mano energijos.“ Iš ko, jūsų manymu, yra sudarytas kūnas? Kas yra jūsų fizinis kūnas? Jūsų išorinis apvalkalas yra jūsų energija. Jūs tai žinojote? Jūsų kūną sudaro jūsų energija. Pavyzdžiui, aš valgau...

Bobas: Taip.

Śrīla Prabhupāda: Taigi sukuriu energiją, kuri palaiko kūną.

Bobas: Suprantu.

Śrīla Prabhupāda: Taigi jūsų kūnas yra sudarytas iš jūsų energijos.

Bobas: Tačiau per maistą gauname ir saulės energijos.

Śrīla Prabhupāda: Pateiksiu pavyzdį. Virškinimo metu susidaro tam tikras jos kiekis, kuris palaiko kūno gyvastį. Šiam procesui sutrikus, žmogus silpsta ir pradeda sirgti. Jo kūnas sudarytas iš jo

paties energijos. Lygiai taip milžiniškas kosminis pasaulis yra sudarytas iš Kṛṣṇos energijos. Juk tai akivaizdu! Jei jūsų kūnas sudarytas iš jūsų energijos, tai kosminis pasaulis irgi turi būti sudarytas iš kažkieno energijos. O tas kažkas ir yra Kṛṣṇa.

Bobas: Man reikia pagalvoti, kad tai suprasčiau.

Śrīla Prabhupāda: Apie ką čia galvoti? Tai juk faktas. [Juokiasi.] Jūsų plaukai auga kiekvieną dieną. Paklauskite, kodėl? Ogi, todėl, kad jūs turite energijos.

Bobas: Energijos aš gaunu iš maisto.

Śrīla Prabhupāda: Svarbiausia, kad jūs gaunate energijos, o ji skatina plaukų augimą. Taigi jūsų kūną sudaro jūsų energija. Lygiai taip milžinišką kosminį pasaulį sudaro Dievo energija. Tai faktas! Tai ne jūsų energija.

Bobas: Taip, dabar suprantu.

Bhaktas: Juk ir visatos planetos yra saulės energija, saulės energijos padarinys?

Śrīla Prabhupāda: Taip, tačiau kas sukūrė saulę? Saulė yra Kṛṣṇos energija. Saulė skleidžia šilumą, todėl Kṛṣṇa sako: *bhūmir āpo 'nalo vāyuh*. „Anala – šiluma – tai Mano energija.“ Saulė yra Kṛṣṇai priklausančios šilumos energijos pasireiškimo forma. Tai ne jūsų energija. Juk neimsite tvirtinti, kad pats sukūrėte saulę. Tačiau kažkas turėjo ją sukurti ir Kṛṣṇa teigia, kad Saulė – Jo kūrinys. Mes tikime Kṛṣṇa, todėl esame Kṛṣṇa-istai.

Bobas: Kṛṣṇa-istai?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Mūsų žinios teisingos. Jeigu aš sakau, kad karštis yra Kṛṣṇos energija, jūs negalite mano teiginio paneigti, nes karštis nėra jūsų energija. Kūne glūdi tam tikras jo kiekis, kuris kažkam priklauso. Kas yra jo šaltinis? Tai – Kṛṣṇa. Jis sako: „Taip, šią energiją sukūriau Aš.“ Todėl mano žinios yra teisingos. Aš remiuosi didžiausio mokslininko nuomone, todėl pats esu didžiausias mokslininkas. Galiu būti kvailys, tačiau, jei semiuosi žinių iš visų didžiausio mokslininko, tai ir pats tampu didžiausiu mokslininku. Man tai labai paprasta.

Bobas: Gal galėtumėte paaiškinti plačiau?

Śrīla Prabhupāda: Na, juk visiškai paprasta tapti visų didžiausiu mokslininku, jei tavo mokytojas yra didis mokslininkas. Mes sutinkame su tuo, ką Kṛṣṇa sako „Bhagavad-gītoje“: „Žemė, vanduo,

ugnis, oras, eteris, protas, intelektas ir netikras ego – visi šie aštuoni pradmenys sudaro Mano atsietąsias materialias energijas.“

Bobas: Tos energijos *atsietos*?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Galima pateikti pavyzdį su pienu. Kas yra pienas? Pienas – tai atsietoji karvės energija. [Iš *pradžią Śyāmasundarą ir Bobą nustebina šis palyginimas, bet pagaliau susivokę abu pratrūksta juoktis.*] Sutinkate su tokiu teiginiu? Pienas – tai atsieta nuo karvės energija.

Śyāmasundara: Tai savotiškas šalutinis produktas?

Śrīla Prabhupāda: Taip.

Bobas: Kuo reikšmingas šios energijos atsietumas nuo Kṛṣṇos?

Śrīla Prabhupāda: „Atsietoji“ kalbant apie pieną reiškia tai, kad jis gaunamas iš karvės kūno, tačiau nėra pati karvė.

Bobas: Vadinasi, Žemė ir visa kita radosi iš Kṛṣṇos, tačiau nėra Kṛṣṇa?

Śrīla Prabhupāda: Teisingai, jos – ne Kṛṣṇa, nors, galima sakyti, ir Kṛṣṇa, ir ne Kṛṣṇa tuo pačiu metu. Tai mūsų filosofija – vienovė ir skirtybė vienu metu. Negalima sakyti, kad visa tai atskirta nuo Dievo, kadangi be Kṛṣṇos niekas negali egzistuoti. Taip pat neteisinga sakyti: „Jei taip, aš garbinsiu vandenį. Kodėl turėčiau lenktis būtent Kṛṣṇai?“ Panteistų nuomone, viskas yra Dievas, todėl, kad ir ką darytum, tu garbini Dievą. Tai Māyāvādos filosofija – jei viskas randasi iš Dievo, vadinasi viskas yra Dievas. Mes manome kitaip – viskas yra ir sykiu nėra Dievas.

Bobas: Tai kas gi yra tas Dievas!? Ar ką nors galime pavadinti Dievu?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Viskas yra suverpta iš Dievo energijos, bet garbinti Jį nelygu garbinti bet ką. Tačiau tai nereiškia, kad garbindami bet ką mes tuo pačiu garbiname Dievą.

Bobas: Ar Žemėje yra kas nors, kas nebūtų *māyā* [iliuzija]?

Śrīla Prabhupāda: *Māyā* reiškia energiją.

Bobas: Energiją?

Śrīla Prabhupāda: Taip, bet šis žodis turi ir kitą prasmę – „iliuzija“. Neišmanėliai tapatina energiją su energijos šaltiniu. Tai *māyā*. Pateiksiu pavyzdį su saulės šviesa. Į kambarį pro langą krenta saulės šviesa. Saulės šviesa yra saulės energija. Juk nesakysite, kad jūsų kambaryje yra pati saulė. Jei saulė atsidurtų jūsų kambaryje,

neliktų nei jūsų, nei jūsų kambario – neliktų nieko aplink. Akies mirksniu. Nespėtumėte net suprasti, kad saulė atsidūrė jūsų kambaryje. Ar netiesa?

Bobas: Taip, tiesa.

Śrīla Prabhupāda: Negalima teigti, kad saulės šviesa nėra saulė. Jei nebūtų saulės, neturėtume ir šviesos. Todėl negalima teigti, kad saulės šviesa nėra saulė, bet sykiu ji nėra saulė. Ji ir saulė, ir ne saulė. Tokia mūsų filosofija: *acintya-bhedābheda*. Nesuvokiama. Materialiu požiūriu neišmanoma suvokti, kad kažkas gali būti ir teigiama ir neigiama. Tai neišivaizduojama. Taigi ši energija – nesuvokiama. O kadangi viskas yra Kṛṣṇos energijos, Kṛṣṇa gali apsireikšti bet kuria iš jų. Garbindami Kṛṣṇos pavidalą iš žemės, vandens ir kitų elementų mes garbiname Kṛṣṇą. Niekas nepaneigs, kad tai Kṛṣṇa. Kai šventykloje garbiname iš metalo nulieta Kṛṣṇos pavidalą [Dievybė] – mes garbiname patį Kṛṣṇą. Tai faktas, nes metalas – Dievo energija, vadinasi jis nesiskiria nuo Kṛṣṇos, o Kṛṣṇa yra toks galin gas, kad per be kurią Savo energiją gali visavertiškai apsireikšti. Dievybių garbinimas nėra stabmeldystė, jei žinote, kaip tai daryti.

Bobas: Norite pasakyti, kad išmanant garbinimo metodą Dievybė tampa Kṛṣṇa?

Śrīla Prabhupāda: Ji netampa, ji yra Kṛṣṇa.

Bobas: Dievybė yra Kṛṣṇa, bet tik tada, kai mokame ją garbinti?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Štai laidas, juo teka elektra. Kas moka, gali pasinaudoti juo tekančia elektros energija.

Śyāmasundara: Priešingu atveju tai paprasčiausia viela.

Śrīla Prabhupāda: Taip, tiesiog viela.

Bobas: Vadinasi, mano nulipdyta Kṛṣṇos statulėlė netaps Kṛṣṇa tol, kol...

Śrīla Prabhupāda: Ji jau yra Kṛṣṇa, tačiau reikia tai išsąmoninti. Ji yra Kṛṣṇa.

Bobas: Tai nėra paprasčiausia žemė ir molis?

Śrīla Prabhupāda: Ne, žemė neegzistuoja atskirai nuo Kṛṣṇos. Jis Pats sako: „Tai Mano energija.“ Energijos negalima atskirti nuo šal tinio, tiesiog neišmanoma. Šiluma ir ugnis neatsiejamos, tačiau ugnis skiriasi nuo šilumos, o šiluma skiriasi nuo ugnies. Juk galite jausti šilumą ir neliesdami ugnies. Išspinduliuodama šilumą, ugnis nesi keičia.

Lygiai taip ir Kṛṣṇa: Jis kuria viską per įvairias energijas, tačiau Savo tapatybės nepraranda. Filosofai Māyāvādžiai mano, kad jei Kṛṣṇa yra viskas, Jis negali egzistuoti kaip atskira asmenybė. Toks mąstymas materialus. Pavyzdžiui, nedideliais gurkšniais aš geriu pieną, ir galiausiai stiklinėje nelieka nė lašo – jis atsidūrė mano skrandyje. Bet Kṛṣṇa – ne toks. Jis visagalis. Mes be perstojo naudojame Jo energiją, o Jis niekur neišnyksta, egzistuoja kaip ir egzistavęs.

Taip pat ir žmogus nenustoja gyventi susilaukęs būrio atžalų. Žinoma, šis pavyzdys gana primityvus, tačiau aš norėjau pasakyti, kad, kai mums gimsta šimtas vaikų, mes niekur neišnykstame. Tas pats pasakytina ir apie Dievą Kṛṣṇą: Jis turi begalinę daugybę atžalų, tačiau Pats niekur neišnyksta.

pūrnasya pūrnām adaya

pūrnām evavasisyate

[Ižanginė „Śrī Īśopaniśādos“ malda]

„Kadangi Jis – visavertė visuma, net atsiskyrus nuo Jo daugybei visaverčių dalių, Jis Pats išlieka toks, koks buvęs...“ Tai esminė Kṛṣṇos sąmonės idėja. Kṛṣṇa neišsemiamas, Kṛṣṇa visagalis, todėl Jis – visų patraukliausias. Tai tik vienas iš Kṛṣṇos energijos pasireiškimo aspektų, o energijų Kṛṣṇa turi nesuskaitomą daugybę. Štai taip tyrinėdami Kṛṣṇos energiją, mes susipažįstame tik su viena iš jos ypatybių, vienu iš jos aspektų. Jei ir toliau Jį tyrinėsime, mes praktikuosime Kṛṣṇos sąmonę. Tai neturi nieko bendro su pseudo mokslu: „galbūt taip, o gal ir ne“. Tai – Absoliuti Tiesa.

Syāmasundara: Pažinimas niekada nesibaigia.

Śrīla Prabhupāda: Kaip jis gali baigtis? Juk Kṛṣṇos energijos yra neribotos.

2

Vedų kultūra: varṇāśrama-dharma

Māyāpuras, Indija, 1972 m. vasario 28 d.

Bobas: Klausinėju *bhaktų* apie jų požiūrį į seksą. Aš juos suprantu, bet neišsivaizduoju savęs jų vietoje. Matote, vasaros pabaigoje ketinu vesti.

Śrīla Prabhupāda: Hmm?

Bobas: Sugrižęs į Ameriką rugpjūtį arba rugsėjį susituoksiu, bet *bhaktai* sako, kad šeimos žmogui turėti lytinius santykius leidžiama tik tam, kad pradėti vaikus, o aš tiesiog neišsivaizduoju savęs, besilaikančio šios taisyklės. Koks apskritai turėtų būti *bhakto* lytinis gyvenimas materialiam pasaulyje?

Śrīla Prabhupāda: Pagal Vedų priesakus lytinio gyvenimo reikėtų apskritai atsisakyti. Svarbiausias Vedų tikslas yra padėti žmogui išsivaduoti iš materijos vergovės. Gyvoji būtybė prisirišusi prie įvairiausių materialių malonumų, o seksas teikia didžiausią malonumą. Pagal „Śrīmad-Bhāgavatam“, šis materialus pasaulis yra *puṁsaḥ striyā mithunī-bhāvam etam*. Vyrą traukia moteris, o moterį – vyras. Tai būdinga ne tik žmonėms, bet ir gyvūnams. Prisirišimas prie priešingos lyties – esminis materialaus gyvenimo principas, todėl moteris trokšta būti su vyru, o vyras geidžia moters draugijos. Visa grožinė literatūra, teatras, kino filmai, net eilinė reklama vaizduoja

abipusį vyro ir moters prisirišimą. Drabužių parduotuvės vitrinoje taip pat greta stovi moters ir vyro manekenai. Šis prisirišimas yra giliai iššaknijęs.

Bobas: Abipusis vyro ir moters prisirišimas?

Šrīla Prabhupāda: Taip, norint ištrūkti iš materialaus pasaulio, ši prisirišimą būtina nugalėti visiškai. Kitaip potraukiams nebus galo ir vėl teks atgimti žmogaus, pusdievio, gyvūno, gyvatės, paukščio ar laukinio žvėries pavidalu. To išvengti nepavyks. Todėl nereikėtų pataikauti savo prisirišimams, nors būtent tokia yra visuotinė tendencija ir esminis materialios būties principas – *gr̥ha*, *kṣetra*, *suta* [namai, žemė ir vaikai]. Šių potraukių apribojimas ir visiškas atsižadėjimas – siektinas idealas. Neatsitiktinai Vedų kultūroje berniukas auklėjamas visų pirma kaip *brahmacāris*, skaistybėje. Vedų nuostata – mažinti prisirišimus, o ne juos didinti, todėl ši sistema vadinasi *varṇāśrama-dharma*. Tradicinę indišką socialinę sistemą sudaro keturios socialinės klasės – *varṇa* ir keturios dvasinio tobulėjimo pakopos – *aśrama*: *brahmacarya* [mokymasis laikantis skaistybės įžadų], *gr̥hastha* [šeimininis gyvenimas], *vānaprastha* [pasitraukimas nuo žemiško gyvenimo] ir *sannyāsa* [materialaus pasaulio atsižadėjimas]. Socialinės klasės yra *brāhmaṇai* [šviesuoliai], *kṣatriyai* [kariai ir vadovai], *vaiśyai* [ūkininkai ir prekybai] ir *śūdras* [paprasti darbininkai]. Šioje sistemoje nustatytos taisyklės, reguliuojančios žmogaus gyvenimą, yra taip gerai apgalvotos, kad net siekiantis materialių malonumų asmuo galiausiai išsivaduoja ir sugrįžta namo, atgal pas Dievą. Tokia šio metodo esmė. Lytinis gyvenimas nėra būtinybė, tačiau mums sunku be jo apsieiti, todėl jį reguliuoja tam tikros taisyklės.

„Śrīmad-Bhāgavatam“ [5.5.8] skelbia:

*purnasaḥ striyā mithunī-bhāvam etaṁ
taylor mitho hṛdaya-granthim āhuḥ
ato gr̥ha-kṣetra-sutāpta-vittair
janasya moho 'yam ahaṁ mameti*

Lytinis potraukis, kitaip sakant, abipusis vyro ir moters prisirišimas, yra esminis materialaus gyvenimo principas. Vyru ir moteriai susijungus, potraukis sustiprėja ir skatina juos įsigyti *gr̥ha* (namus),

kṣetra (žemės), susilaukti *suta* (vaiku), susirasti *āpta* (draugų ir pažįstamų) ir kaupti *vitta* (pinigus). Tokiu būdu *gr̥ha-kṣetra-sutāpta-vittaiḥ* supančioja žmogų. *Janasya moho 'yam*: tai iliuzija, verčianti jį manyti: *aham mameti* – „Aš esu kūnas, todėl viskas, kas tik su juo susiję, priklauso man.“

Bobas: O kas tada?

Śrīla Prabhupāda: Prisirišimas vis stiprėja. Materialus prisirišimas verčia žmogų mąstyti taip: „Aš esu kūnas, aš gyvenu čia, ir čia yra mano tėvynė.“ Jis laiko save amerikiečiu, indu, vokiečiu, tuo ar anuo. „Mano šalis priklauso man, todėl viską paaukosiu tėvynės ir jos žmonių labui.“ Šitaip iliuzija vis stiprėja. Patekusi į jos tinklą, gyvoji būtybė po mirties gauna naują kūną, kuris gali būti geresnis arba blogesnis – viską lemia jos *karma*. Tačiau egzistencija tobulesniu kūnu vis tiek yra vergystė, net jei gyvoji būtybė patenka į rojus planetas. Jei ji tampa šunimi arba kate, arba medžiu, kas irgi visiškai įmanoma, vadinasi, jos gyvenimas nuėjo perniek. Deja, šiuolaikiniam pasauliui visiškai nežinomas šis mokslas – kaip siela keliauja iš vieno kūno į kitą, kaip patenka į šiuos spastus – gimsta įvairiais fiziniais pavidalais. Žmonės apie tai nežino. Neatsitiktinai nuogaštaudamas, kad turės susikauti su savo giminaičiais, Arjuna vadovavosi materialia gyvenimo samprata. Nežinodamas, kaip teisingai pasielgti, jis nusilenkė Kṛṣṇai ir pasirinko Jį savo dvasiniu mokytoju. O Kṛṣṇa, tapęs Arjunos dvasiniu mokytoju, pirmiausiai jį išbarė [„Bhagavad-gītā“ 2.11]:

*aśocyān anvaśocas tvam
prajñā-vādāms ca bhāṣase
gatāsūn agatāsūnś ca
nānuśocanti paṇḍitāḥ*

„Tu kalbi išmintingai, tačiau esi didžiausias kvailys, nes vadovaujiesi kūniška būties samprata.“ Lytinis gyvenimas tik sustiprina kūnišką būties sampratą, todėl jį būtina riboti, o galiausiai ir apskritai atsisakyti.

Bobas: Riboti tam tikruose gyvenimo etapuose?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Riboti. Būdamas mokiniu, iki dvidešimt penkerių metų, jaunuolis susilaiko nuo lytinių santykių. Jis yra

brahmacāris. Kai kurie iš jų lieka *naiṣṭhika-brahmacāriais*, išsaugodami skaisčių visą gyvenimą, nes, besimokydami įgyja dvasinį žinojimą ir nusprendžia nevesti. Seksas ne šeimoje yra draudžiamas. Todėl žmonių visuomenėje ir egzistuoja santuoka, kurios gyvūnijos pasaulyje nėra. Bet pamažu žmonės degraduoja, smukdami iki gyvūnų lygmens, todėl santuoka jiems tampa nereikalinga. Tai buvo išpranašauta ir *śāstrose* [šventraščiuose]. *Dāmpatyē 'bhirucir hetuḥ*: „Kali-yugoje [dabartiniame nesantaikos ir veidmainystės amžiuje], nebeliks santuokų.“ Vaikinai ir merginos nevedę gyvens kartu, o jų santykių pagrindas bus seksas. Jei vyras ar moteris bus nevykęs lytinis partneris, pora išsiskirs. Nemažai Vakarų filosofų, tokių kaip Froidas, šia tema parašė daug knygų, tačiau pagal Vedų kultūros tradiciją lytiniai santykiai yra skirti tik vaikams pradėti, o ne tam, kad studijuoti seksualinio gyvenimo psichologiją. Ta psichologija mums ir taip yra įgimta. Žmogus jaučia lytinį potraukį, net jei apie jį neskaitė jokioje filosofinėje literatūroje. To nereikia mokyti mokyklose ar universitetuose, nes juk kiekvienas žino, kaip tai daroma. [*Prabhupāda juokiasi*.] Būtinas švietimas, kuris padėtų žmonėms įveikti šį potraukį. Toks yra tikrasis švietimo uždavinys.

Bobas: Tokios pažiūros šiuolaikinėje Amerikoje laikomos radikaliomis.

Śrīla Prabhupāda: Na, Amerikoje reikėtų labai daug ką pakeisti, ir mūsų Kṛṣṇos sąmonės judėjimas gali tai padaryti. Atvykęs į jūsų šalį, pamačiau, kad vaikinai gyvena su merginomis tarsi draugai. Tada pasakiau savo mokiniams: „Jums nederėtų šitaip elgtis; jei norite gyventi kartu, privalote susituokti.“

Bobas: Daugelis nenori vesti, nes mano, kad santuoka prarado šventumą. Žmonės susituokia, o paskui, jei kažkas jiems nebepatinka, labai lengvai išsiskiria.

Śrīla Prabhupāda: Taip, ir tas tiesa.

Bobas: Todėl kai kurie mano, kad tuoktis – beprasmiška.

Śrīla Prabhupāda: Jų nuomone, šeimyninis gyvenimas yra įteisinta prostitucija. Jie taip mano, nors tokios santuokos negalima pavadinti šeima. Netgi krikščionių laikraštyje... Kaip jis vadinasi?

Śyāmasundara: „Sargybos bokštas“?

Śrīla Prabhupāda: Taip, „Sargybos bokštas“. Jame kritikuojamas šventikas, palaiminęs dviejų homoseksualių vyrų santuoką. Štai kas

vyksta. Žmonės tapatina santuoką su prostitucija ir svarsto taip: „Kam man išlaikyti nuolatinę prostitutę, kuri taip brangiai kainuoja? Geriau aš nekursiu šeimos.“

Śyāmasundara: Prisimenu jūsų pavyzdį apie karvę ir turgų.

Śrīla Prabhupāda: Taip, taip. Kam laikyti karvę namuose, jei gali nusipirkti pieno turguje? [*Visi juokiasi.*] Vakaruose šiuo atžvilgiu padėtis tiesiog baisi, pats tuo įsitikinau, nors ir Indija pamažu krypta ta pačia linkme. Dėl to mes ir įkūrėme šį Kṛṣṇos sąmonės judėjimą, kurio tikslas – mokyti žmones pagrindinių dvasinio gyvenimo tiesų. Mūsų judėjimas – nėra kokio nors religinio sekta. Kṛṣṇos sąmonė – tai kultūrinis judėjimas, teikiantis naudą visai žmonijai.

3

Tikrasis gyvenimo tikslas

Māyāpuras, Indija, 1972 m. vasario 28 d. (pokalbio tęsinys)

Śrīla Prabhupāda: Svarbiausias mūsų judėjimo uždavinys – suteikti žmogui galimybę pasiekti tikrąjį gyvenimo tikslą.

Bobas: Ar tikrasis gyvenimo tikslas – pažinti Dievą?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Sugrįžti namo, atgal pas Dievą. Toks galutinis tikslas. Garuojant vandenyno paviršiui iš garais pavirtusio vandens susidaro debesys, kuris vėliau krenta ant žemės lietaus lašais ir galiausiai upėmis suteka atgal į vandenyną. Taip ir mes kilome iš Dievo, tačiau patekome į materialios egzistencijos pinkles, todėl turime stengtis išeiti iš šios keblios padėties ir sugrįžti namo, atgal pas Dievą. Toks tikrasis gyvenimo tikslas.

*mām upetya punar janma
duḥkhālayam aśāśvatam
nāpnuvanti mahātmāna
saṁśiddhiṁ paramām gatāḥ*

[„Pas Mane atėjusios didžios sielos, atsidavę Man yogai, niekada nebesugrįžta į laikiną ir kančių perpildytą pasaulį, nes jie pasiekė aukščiausią tobulumą.“] Taip pasakyta „Bhagavad-gitoje“ [8.15].

Tas, kuris atėjo pas Mane, – *mam upetya* – daugiau nebesugrižta. Kur? Į šį pasaulį *duḥkhālayam aśāśvatam*, kančių buveinę ir, nors visi tai žino, vis dėlto leidžiasi vadinamųjų visuomenės lyderių apgau-dinėjami. Taigi, materialioji buveinė yra kupina kančių, todėl Kṛṣṇa, Dievas, vadina šį pasaulį *duḥkhālayam* – kančių buveine. Be to, jis yra *aśāśvatam* – laikinas. Ir jokie kompromisai čia neįmanomi: „Na gerai, šis pasaulis kupinas kančių, bet aš liksiu jame ir būsiu amerikietis arba indas.“ Ne, tai irgi neįmanoma. Amerikiečių ilgai nebūsite. Jūs gimėte Amerikoje ir greičiausiai manote, kad jums labai pasisekė, tačiau neilgai būsite amerikietis. Vieną gražią dieną būsite priverstas palikti ir šią šalį, ir šį pasaulį, o kas bus kitą gyvenimą net nežinote! Neveltui šis pasaulis pavadintas *duḥkhālayam aśāśvatam* – kupinu kančių ir laikinu. Tokia mūsų filosofija.

Bobas: Bet jei turite šiek tiek žinių apie Dievą, gyvenimas tampa ne toks baisus?

Śrīla Prabhupāda: Klystate! Būtinios *tobulos* žinios, kadangi neišsamių žinios jūsų neišgelbės.

*janma karma ca me divyam
evam yo vetti tattvataḥ
[„Bhagavad-gītā“ 4.9]*

Tattvataḥ reiškia „tobulai“. Tobula išmintis išdėstyta „Bhagavad-gītoje“. Mes suteikiame galimybę kiekvienam žmogui studijuoti „Bhagavad-gītą kokia ji yra“, ir taip pasiekti tobulumą, kuris yra Kṛṣṇos sąmonės judėjimo tikslas. Pavyzdžiui, ką jūsų mokslas gali pasakyti apie sielos persikūnijimą?

Bobas: Manau, mokslas... negali nei paneigti, nei patvirtinti šio reiškinio. Nes apie tai mokslui nieko nežinoma.

Śrīla Prabhupāda: Todėl aš ir sakau, kad toks mokslas netobulas.

Bobas: Vis dėlto jis gali šį tą pasakyti. Štai viena teorija skelbia, kad energija niekur nedingsta, o tik kinta.

Śrīla Prabhupāda: Na gerai, bet kas nutinka energijai, mokslas nežino. Kur ji nukreipiama? Kokios yra jos pasireiškimų formos priklausomai nuo panaudojimo tikslų? Imkime kad ir elektros energiją. Ji skirtingais tikslais panaudojama šildymo prietaisuose ir šaldytuvuose. Nors naudojama ta pati elektros energija, šių prietaisų

paskirtis priešinga. Tas pats ir su gyvybės energija: kaip ji nukreipiama, koks jos kelias? Ir kokių rezultatų galima tikėtis kitą gyvenimą? To mokslininkai nežino, nors „Bhagavad-gītoje“ labai aiškiai pasakyta:

vāsānsi tīrṇāni yathā vihāya
[„Bhagavad-gītā“ 2.22]

Jūs dėvite drabužius, marškinius. Sunešiojės juos, velkatės naujus. Taigi mūsų kūnas – tarsi marškiniai arba paltas. Kai jis tampa nebetinkamas, mes keičiame jį kitu.

Bobas: O kas yra tas „mes“, kuris turi keistis? Kas išlieka nepakitę?

Śrīla Prabhupāda: Siela.

Bobas: Ji nekinta, pereidama iš vieno gyvenimo į kitą?

Śrīla Prabhupāda: Siela – tai „aš“. Kas tas „jūs“, kuris kalba su manimi dabar? Tai asmenybė – *ātmā* arba siela.

Bobas: Mano siela skiriasi nuo Jūsų sielos?

Śrīla Prabhupāda: Taip, mes abu esame individualios sielos.

Bobas: Jūs jau išsivadavote iš *karmos* įtakos, bet jei ir aš tapčiau nuo jos laisvas, tuomet mudviejų sielos būtų vienodos ar skirtingos?

Śrīla Prabhupāda: Kokybiškai visų sielos vienodos. Šiuo metu jūs turite tam tikrą požiūrį į gyvenimą ir šie jūsų tautiečiai [rodo į *bhaktus*] kažkada taip pat buvo veikiami tam tikros būties sampratos, tačiau mokymas padėjo ją pakeisti. Nepaisant to, galutinis mokymosi tikslas yra išsąmoninti Kṛṣṇą. Tik tokios žinios tobulos.

Bobas: O jei du žmonės yra išsąmoninę Kṛṣṇą, jų sielos vienodos?

Śrīla Prabhupāda: Siela visada viena, ji visada yra tokia pati.

Bobas: Kiekvieno žmogaus? Visų sielos lygiai tokios pačios?

Śrīla Prabhupāda: Taip.

Bobas [*rodydamas į du bhaktus*]: Jei jie yra išsąmoninę Kṛṣṇą, ar jų sielos vienodos?

Śrīla Prabhupāda: Sielos yra vienodos, tačiau visos jos – individualios, net jei gyvoji būtybė ir nėra išsąmoninusi Kṛṣṇos. Pavyzdžiui, jūs esate žmogus ir aš esu žmogus. Net jei aš nesu krikščionis, o jūs – ne induistas, vis tiek mes abu – žmonės. Ir nesvarbu, ar siela pažįsta Kṛṣṇą, ar ne, ji visada yra siela.

Bobas: Gal galėtumėte paaiškinti plačiau?

Śrīla Prabhupāda: Siela yra grynoji dvasia, todėl visos, net ir gyvūnų sielos yra lygios. Todėl yra pasakyta: *paṇḍitāḥ sama-darśinaḥ*. Tikrai išsilavinę žmonės nekreipia dėmesio į išorinį apvalkalą ir vienodai žvelgia tiek į žmogų, tiek į gyvūną.

Bobas: Norėčiau dar paklausti...

Śrīla Prabhupāda: Žinoma.

Bobas: Aš visada laikiau sielą savotiška Dievo dalele. Kartais man atrodo, kad jaučiu Dievą, Jo buvimą šalia. Jei manyje glūdi siela, gal aš galėčiau savyje pajusti ir Dievą? Ne Jį visą, žinoma, o tik...

Śrīla Prabhupāda: Dievo dalelę.

Bobas: Aš neįtariu, kad Dievas yra manyje, bet gal būt Jis yra kažkur šalia, egzistuoja atskirai nuo manęs. Jei mano siela yra Dievo dalis, ar turėčiau justį Dievą savyje?

Śrīla Prabhupāda: Taip, Viešpats yra ir mumyse. Jis yra visur – ir išorėje, ir viduje. Tai žinoti būtina.

Bobas: O kaip žmogus pajunta Jį savyje?

Śrīla Prabhupāda: Ne iš karto. Iš pradžių reikia studijuoti *śāstras* [šventraščius], semtis informacijos iš Vedų. Pavyzdžiui, „Bhagavad-gītā“ [18.61] skelbia: *īśvaraḥ sarva-bhūtānāṁ hṛd-deśe ’rjuna tiṣṭhati*. Dievas glūdi visų širdyse. *Paramāṇu cayāntara-stham*: Jis yra ir kiekviename atome. Tai pradinė informacija. Vėliau ją išsaminame per yogos metodą.

Bobas: Yogos metodą?

Śrīla Prabhupāda: Taip.

Bobas: Ar Hare Kṛṣṇa kartojimas taip pat yra yogos metodas?

Śrīla Prabhupāda: Taip, vienas iš jų.

Bobas: Kuri iš yogos metodų turėčiau pasirinkti, kad pažinčiau, išgyvenčiau pasisemtą informaciją, pajusčiau sielą savyje?

Śrīla Prabhupāda: Yra daug yogos metodų, bet šiam amžiui tinkamiausias yra mano minėtas metodas.

Bobas: Kartojimas?

Śrīla Prabhupāda: Taip.

Bobas: Jis man padės pajusti Dievą ne tik išorėje, bet ir savyje?

Śrīla Prabhupāda: Jūs suprasite ir sužinosite apie Dievą viską: kaip Dievas egzistuoja viduje, išorėje, kaip Dievas veikia. Jums atsiskleis viskas. Atsiliepdamas į jūsų norą tarnauti, Dievas atsiskleis jums Pats. Savo jėgomis Dievo pažinti neįmanoma. Dievą galima pažinti

tik jei Jis atsiskleidžia Pats. Štai naktį nematome saulės ir jos pamatyti nepadės jokie žibintai ar šviestuvai, tačiau ryte, saulei patekėjus, išvystame ją savo akimis ir nebereikia dirbtinės šviesos. Lygiai taip, Dievo Asmeniui turime sudaryti sąlygas Pačiam atsiskleisti. Nėra tokių metodų, kad Dievas pasirodytų vos tik Jo paprašius. Ne, Dievas ne pasiuntinukas.

Bobas: Norint, kad Dievas atsiskleistų, reikia Jam įtikti? Ar ne tiesa?

Śrīla Prabhupāda: Taip.

Śyāmasundara: Kaip sužinoti, kada mums pavyko suteikti Dievui džiaugsmo?

Śrīla Prabhupāda: Bus aišku tik Jį išvydus. Juk pavalgę neklausiate kitų, ar jau susigražinote jėgas ir numalšinote alkį. Tiesiog pajuntate energijos antplūdį organizme. Taigi klausimai čia nereikalingi. Tas pats ir su tarnyste, kadangi bus akivaizdu: „Dievas veda mane, Dievas yra čia, ir aš Jį regiu.“

Bhaktas: Arba Jo atstovą.

Śrīla Prabhupāda: Taip.

Bhaktas: Taip paprasčiau.

Śrīla Prabhupāda: Prie Dievo priartėjama per Jo atstovą. *Yasya prasādād bhagavat-prasādah:* „Tik dvasinio mokytojo malone galima pelnyti Kṛṣṇos malonę.“ Laimėję Dievo atstovo prielankumą, laimėsite ir Paties Dievo prielankumą. Taip jūs pelnysite teisę regėti Dievą savo akimis.

Bobas: O kaip laimėti Dievo atstovo prielankumą?

Śrīla Prabhupāda: Reikia vykdyti jo nurodymus, štai ir viskas. Dievo atstovas – tai *guru*. Jei darysite tai, ko jūsų prašo, jis bus patenkintas. *Yasyāprasādān na gatiḥ kuto 'pi:* „Nepelnius dvasinio mokytojo malonės, dvasinio tobulumo pasiekti neįmanoma.“ Štai kodėl mes garbiname *guru*.

*sākṣād-dharitvena samasta-śāstrair
uktas tathā bhāvyata eva sadbhiḥ*

Guru reikia vertinti kaip Patį Viešpatį. Taip moko visos *śāstros*.

Bobas: *Guru* reikia vertinti kaip Dievo atstovą?

Śrīla Prabhupāda: Taip, *guru* ir yra Dievo atstovas. *Guru* – išorinė Kṛṣṇos apraiška.

Bobas: Bet jis skiriasi nuo Kṛṣṇos išikūnijimu, nužengiančiu į Žemę?

Śrīla Prabhupāda: Taip.

Bobas: O kuo išorinė *guru* apraiška skiriasi, pavyzdžiui, nuo į Žemę nužengusių išorinių Kṛṣṇos ar Caitanyos apraiškų?

Śrīla Prabhupāda: *Guru* – Kṛṣṇos atstovas, ir Jį galima atpažinti pagal tam tikrus požymius. Bendrieji požymiai aprašyti Vedose:

*tad-vijñānārthaṁ sa gurum evābhigacchet
samit-pāṇiḥ śrotṛyaṁ brahma-niṣṭham*
[„Muṇḍaka Upaniṣada“ 1.2.12]

Guru turi priklausyti mokinių sekai, vadinasi, jis turi išgirsti Vėdu tiesias iš savo dvasinio mokytojo. Paprastai *guru* atpažįstame pagal tai, kad jis yra tobulas *bhaktas*. To visiškai pakanka. Be to, *guru* tar nauja Kṛṣṇai, skelbia Jo mokymą.

Bobas: O Viešpats Caitanya – jis buvo kitokio tipo *guru* nei jūs?

Śrīla Prabhupāda: Ne, ne. Dvasiniai mokytojai negali būti kitokio tipo. Visi *guru* yra vieno tipo.

Bobas: Bet Jis buvo taip pat ir Dievo išikūnijimas?

Śrīla Prabhupāda: Taip, Jis – Pats Kṛṣṇa, tačiau *guru* vaidmenyje.

Bobas: Supratau.

Śrīla Prabhupāda: Kṛṣṇa – Pats Dievas, todėl Jis griežtai nurodė:

*sarva-dharmān parityajya
mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja*
[„Bhagavad-gītā“ 18.66]

„Atmesk visų atmainų religijas ir tiesiog nusilenk Man.“ Žmonės Jo nesuprato, todėl Jis dar kartą atėjo dvasinio mokytojo pavidalu ir mokė, *kaip* nusilenkti Kṛṣṇai.

Śyāmasundara: Argi Jis nesako „Bhagavad-gītoje“: „Aš esu dvasinis mokytojas?“

Śrīla Prabhupāda: Taip, Kṛṣṇa yra pirmapradis *guru*, nes Arjuna pasirinko Jį dvasiniu mokytoju. Argi ne aišku? Arjuna tarė Viešpačiui: „Aš – Tavo mokiny, aš patikiu savo sielą Tau, todėl prašau pamokyti mane.“ *Śiṣyas te 'haṁ śādhi mām tvām prapannam*. Jeigu Kṛṣṇa nebūtų dvasinis mokytojas, Arjuna negalėtų tapti Jo mokinium. Kṛṣṇa yra pirmapradis *guru*. *Tene brahma hṛdā ya ādi-kavaye:*

„Tai Jis kūrimo pradžioje idėjo Vedų išmintį į Brahmos, pirmosios sukurtos gyvos būtybės, širdį.“ Todėl Jis yra pirmapradis *guru*.

Bobas: Kṛṣṇa?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Kṛṣṇa yra pirmapradis dvasinis mokytojas. Po Jo *guru* tapo Jo mokinyš Brahṁā, vėliau – Brahmos mokinyš Nārada, dar vėliau – Vyāsa. Tokia seka vadinasi *guru-paramparā* (mokinių seka). *Evam paramparā-prāptam:* transcendentinės žinios perduodamos mokinių seka.

Bobas: Vadinasi, išmintį *guru* gauna per *paramparā*, ne tiesiogiai iš Kṛṣṇos? O ar jūs gaunate žinių tiesiogiai iš Kṛṣṇos?

Śrīla Prabhupāda: Taip, yra tiesioginiai Kṛṣṇos nurodymai – „Bhagavad-gītā“.

Bobas: Suprantama, bet...

Śrīla Prabhupāda: Bet juos turite gauti per mokinių seką, kitaip suprasite neteisingai.

Bobas: Bet šiuo metu jūs negaunate informacijos tiesiai iš Kṛṣṇos? Ją gaunate tik per *paramparā* ir iš šventraščių?

Śrīla Prabhupāda: Čia nėra jokio skirtumo. Pavyzdžiui, aš sakau: „Štai pieštukas“. Jūs sakote kažkam: „Tai pieštukas“. Jei jis pasako dar kažkam: „Tai pieštukas“ – kuo skiriasi jo žodžiai nuo mano žodžių?

Bobas: Dabar jūs viską žinote Kṛṣṇos malone?

Śrīla Prabhupāda: Jūs irgi galite patirti Kṛṣṇos malonę, jei žinias gausite be iškraipymų. Būtent taip mes ir pateikiame „Bhagavad-gītā“ [18.66], kurioje Kṛṣṇa sako:

*sarva-dharmān parityajya
mām ekaṁ śaraṇam vraja*

„Atmesk visų atmainų religijas ir tiesiog nusilenk Man.“ Mes taip pat teigiame, kad reikia viską atmesti ir patikėti savo sielą Kṛṣṇai. Kaip matote, nėra skirtumo tarp Kṛṣṇos ir mūsų žodžių. Jo žodžių neiškraipome. Jei žinias gaunate tinkamai, tai yra tas pat, kas gauti jas tiesiogiai iš Kṛṣṇos. Mes nieko nepakeičiame.

Bobas: Jei aš meldžiuosi kupinas tikėjimo ir pagarbos, ar Kṛṣṇa mane girdi?

Śrīla Prabhupāda: Taip.

Bobas: Ir be tarpininkų?

Śrīla Prabhupāda: Taip, juk Jis yra jūsų širdyje, todėl girdi kiekvieną žodį – meldžiatės jūs ar ne. Kṛṣṇa girdi viską, net kai krečiate kvailystes. O malda yra geras, sveikintinas dalykas.

Bobas: Ar mūsų maldos žodžiai greičiau pasiekia Kṛṣṇos ausis, nei žinia apie mūsų krečiamas kvailystes?

Śrīla Prabhupāda: Ne, nes Kṛṣṇa tobulas. Jis girdi absoliučiai viską, netgi jei nekalbate, o tik mąstote: „Padarysiu šitaip.“ Aukščiausiasis išgirsta. *Sarvasya cāham hr̥di sanniviṣṭaḥ*: Kṛṣṇa glūdi visų širdyse.

Bobas: Bet melstis vis tiek reikėtų?

Śrīla Prabhupāda: Melstis yra kiekvienos gyvosios būtybės pareiga.

Bobas: Kieno pareiga?

Śrīla Prabhupāda: Kiekvienos gyvosios būtybės. Tai mūsų vienintelė pareiga. *Eko bahūnām yo vidadhāti kāmān*. Taip skelbia Vedos.

Bobas: Ką tai reiškia?

Śrīla Prabhupāda: Jis dovanoja viską ir dovanoja visiems. Jis mus maitina, todėl Jis yra mūsų Tėvas. Tad kodėl nesimelsti: „Tėve, duok man...“ Kaip krikščionių Biblijoje: „Tėve mūsų, kasdienės duonos duok mums ir šiandien.“ Tai labai gerai, jie pripažįsta Aukščiausiąjį Tėvą. Vis dėlto, kai vaikai užauga, jiems nederėtų prašinėti tėvo, kad jiems kažką duotų. Priešingai, jie turėtų Jam tarnauti. Tai – *bhakti*, atsidavimas.

Bobas: Jūs labai gerai atsakėte į mano klausimus. [*Visi juokiasi.*]

Śrīla Prabhupāda: Ačiū.

Bobas: Ar galėčiau užduoti dar vieną klausimą?

Śrīla Prabhupāda: Taip, žinoma!

4

Trys būties guṇos

Māyāpuras, Indija, 1972 m. vasario 28 d. (pokalbio tęsinys)

Bobas: Skaičiau, kad egzistuoja trys būties *guṇos*: neišmanymas, aistra ir dorybė. Labai norėčiau daugiau apie jas sužinoti, ypač apie neišmanymą ir dorybę.

Śrīla Prabhupāda: Dorybės *guṇos* valdomas žmogus jau daug ką supranta – jis turi žinių. Jis supranta, kad egzistuoja Dievas, kad Dievas sukūrė šį pasaulį, jis turi žinių apie daugelį visai konkrečių dalykų – apie saulę, apie mėnulį – jo žinios tobulos. Netgi ribotos netobulos žinios taip pat yra dorybės *guṇos* apraiška. Veikiamas aistros asmuo susitapatina su materialiu kūnu ir siekia jutiminių malonumų. Toks aistros *guṇos* požymis. O neišmanymas – tai gyvuliškas būvis. Neišmanymo *guṇos* įtakon patekusi gyvoji būtybė nesupranta, kodėl atsidūrė šiame pasaulyje, kas yra Dievas ir kaip pasiekti laimę. Pavyzdžiui, į skerdyklą vedamas gyvulys paklusniai eina iš paskos. Tai – neišmanymas. Žmogus priešintusi. Jeigu ožiui, kuri rengiamasi netrukus paskersti, duosite kuokštą žolės, jis laimingas ją rupšnos. Visai kaip vaikas – jam gresia mirtis, o jis džiaugiasi ir krykštauja. Iš to galima atpažinti neišmanymą.

Bobas: Tai mus veikiančios *guṇos* ir nulemia mūsų *karmā*? Ar teisingai supratau?

Śrīla Prabhupāda: Taip, žmogui teršiamą poveikį daro ta *guṇa*, kuri jį valdo.

*kāraṇaṁ guṇa-saṅgo 'śya
sad-asad-yoni-janmasu
[„Bhagavad-gītā“ 13.22]*

„Koks gimimas, – aukštesnis ar žemesnis, – žmogui bus paskirtas, priklauso nuo to, kokios materialiosios gamtos *guṇos* jį valdo.“

Bobas: O kokios *guṇos* savybės yra apgaulė ir panašiai?

Śrīla Prabhupāda: Apgaulė – tai aistros ir neišmanymo mišinys. Tarkim, žmogus apgaudinėja. Tai reiškia, kad jis trokšta kažką gauti, t.y. jis yra užvaldytas aistros. Tačiau tas, kuris ryžtasi žmogžudystei, nežino, kad už tai turės pats kentėti, vadinasi, jis užvaldytas ne tik aistros, bet ir neišmanymo.

Bobas: O pagalba kitam?

Śrīla Prabhupāda: Pagalba kitam yra dorybė.

Bobas: Kodėl būtent dorybė? Ką tai turi bendro su protu? Apie kokias žinias galime spręsti iš tokios elgsenos? Sakėte, kad dorybė – tai žinojimas. Tagi, padėti kitam...

Śrīla Prabhupāda: Reiškia, kad žmogus, kuriam padedate, apimtas neišmanymo, o jūs stengiatės jį pamokyti.

Bobas: Vadinasi, mokymas yra dorybė?

Śrīla Prabhupāda: Taip.

Bobas: O paprasta pagalba?

Śrīla Prabhupāda: Taip pat dorybė.

Bobas: Tarkim, aš sušelpiu elgetą...

Śrīla Prabhupāda: Gali būti dorybė. Bet Bauerio gatvėje sušelptas valkata tiesiu taikymu skuba nusipirkti butelį, prisigeria ir nuvirsta. [*Visi juokiasi.*] Štai jums ir labdara. Tai – jokia dorybė, tai – neišmanymas.

Bobas: Labdara – neišmanymas?

Śrīla Prabhupāda: Labdara būna trejopa: dorybės, aistros ir neišmanymo. Dorybinga labdara reiškia teikti labdarą tam, kam reikia. Pavyzdžiui, Krišnos sąmonės judėjimas: žmogus, remiantis mūsų Krišnos sąmonės judėjimą, padeda skleisti Dievo, Krišnos, sąmonę. Todėl šis poelgis yra dorybė. Kai žmogus aukoja, tikėdamasis atlygio, – tai labdara iš aistros. O kai aukojama netinkamu laiku, netinkamoje vietoje, nepagarbiai ar to nevertam asmeniui, pavyzdžiui, Bauerio valkatai, – tai neišmanymas. Krišna sako:

*yat karoṣi yad aśnāsi
yaj juhoṣi dadāsi yat*
[„Bhagavad-gītā“ 9.27]

„Kad ir ką tu darytum, valgytum, aukotum ar atiduotum, kad ir kokios askezės imtumeisi, – atlik tai kaip auką Man.“ Jei Pats Kṛṣṇa priima mūsų auką, tokia labdara yra tobula. Arba jei ją priima Kṛṣṇos atstovas, ji yra tobula.

Bobas: O kokios *guonos* labdara yra pamaitinti alkaną?

Śrīla Prabhupāda: Viskas priklauso nuo aplinkybių. Jeigu gydytojas draudžia ligoniui valgyti sunkiai virškinamą maistą, bet jis primygtinai prašo ir jūs, būdamas labdaringas, jį primaitinate draudžiamu maistu, jūs nepadarote ligoniui gera – tai neišmanymas.

Bobas: Ar *bhaktai* savo veiksmais nekuria *karmos*? Ar jie jaučia *karmą*? Ar juos valdo *guonos*? Ar juos valdo tik dorybė?

Śrīla Prabhupāda: Jie yra aukščiau dorybės! *Śuddha-sattva*. *Bhaktai* gyvena ne materialiaame, o dvasiniame pasaulyje. Tą patvirtina ir „Bhagavad-gītā“:

*mām ca yo 'vyabhicāreṇa
bhakti-yogena sevate
sa guṇān samaiityatān
brahma-bhūyāya kalpate*
[„Bhagavad-gītā“ 14.26]

[„Kas visiškai atsideda atsidavimo Viešpačiui tarnystei ir jokiomis aplinkybėmis neiškrypsta iš dvasinio kelio, tas išsyk pakyla aukščiau materialios gamtos *guṇų* ir pasiekia Brahmano lygmenį.“] Dorybė, aistra ir neišmanymas *bhaktų* nesaisto. Jie transcendentalūs šioms savybėms.

Bobas: Tokį lygmenį pasiekia nuoširdų tikėjimą turintys *bhaktai*?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Jūs, kaip ir jie, galite tapti *bhaktu*. Tai nesudėtinga – reikia tik pasinerti į transcendentinę meilės tarnystę Viešpačiui.

Bobas: O kaip yra su tarnyste be atsidavimo?

Śrīla Prabhupāda: Hmm? Tai ne tarnystė, o verslas. [Visi juokiasi.] Pavyzdžiui mes čia, Māyāpure, pasisamdėme rangovą, bet jis netar-

nauja mums, tai – jo verslas. Argi ne taip? Žinoma, kartais jie sako: „Kliento noras mums yra įsakymas.“ Tačiau nepaisant tų skambių žodžių, visa jų tarnystė tėra verslas, nes juk klientas – tai tas, kuris moka už paslaugas. Tarnystė yra kas kita. Caitanya Mahāprabhu meldžiasi Kṛṣṇai, *yathā tathā vā vidadhātu lampāto mat-prāṇa-nāthas tu sa eva nāparaḥ*: „Daryk ką tik nori, aš vistiek ir toliau Tave garbinsiu kaip Viešpatį.“ Štai kur tikra tarnystė. „Neprašau iš Tavęs jokio atpildo.“ Tai yra tikra tarnystė, o kai laukiate atlyginimo – tai tėra verslas.

Bobas: Norėčiau daugiau sužinoti apie Dievą ir aiškiau pajusti Jo buvimą, nes be Aukščiausiojo gyvenimas, manau, neturi prasmės.

Śrīla Prabhupāda: Teisingai! Jei neišnaudosite galimybės, kurią suteikia žmogaus kūnas, labai daug prarasite. Prarasite rečiausią progą išsivaduoti iš materialios būties.

Bobas: Esu labai dėkingas, kad sutikote atsakyti į mano klausimus.

Śrīla Prabhupāda: Ką gi, turite progą daugiau sužinoti. Klausimai ir atsakymai visada reikalingi. Jie naudingi visiems. Sūta Gosvāmīs sako [„Śrīmad-bhāgavatam“ 1.2.5]:

*munayaḥ sādhu pṛṣṭo 'ham
bhavadbhir loka-maṅgalam
yat kṛtaḥ kṛṣṇa-sampraśno
yenātmā suprasīdati*

[„O išminčiai, vykę buvo jūsų klausimai. Jie tikrai vertingi, nes susiję su Viešpačiu Kṛṣṇa, o todėl yra svarbūs viso pasaulio gerovei. Tik tokie klausimai ir tegali suteikti sielai visišką pasitenkinimą.“] Taigi, klausimai apie Kṛṣṇą yra labai vertingi. Kai kalbame ir klausome apie Kṛṣṇą, tai vadinama *loka-maṅgalam*, tai naudinga visiems. Ir klausimai ir atsakymai.

Bobas: Mane traukia dvasinis gyvenimas, bet aš vis dar... Prisirišęs prie namų ir artimųjų. Ketinu vesti... Jau esu susižadėjęs...

Śrīla Prabhupāda: Tai ne kliūtis. Daug *bhaktų* turi šeimas. [Parodo į *Śyāmasundarą*.] Jis susituokęs. Santuoka netrukdo tobulėti. Jau kalbėjau apie keturias dvasinio tobulėjimo pakopas: *brahmacārī*, *gṛhasthā*, *vānaprasthā* ir *sannyāsā*. Atėjus laikui, *brahmacārīs* gali vesti, nors tai nėra būtina – galima visą gyvenimą pasilikti *naiṣṭhika-*

brahmacāriū. Tačiau *brahmacāris* gali sukurti šeimą. Po to seka *vānaprasthos* etapas. Palaipsniui atsitraukiama nuo šeimos – vyras ir žmona gyvena atskirai. Jie neturi lytinių santykių. Galiausiai, visiškai atsižadėjęs materialaus pasaulio ir išsivadavęs nuo prisirišimo prie šeimos, žmogus duoda *sannyāso* įžadus.

Bobas: Ir visiškai pamiršta žmoną?

Śrīla Prabhupāda: Taip, pamiršti nėra sunku, jei pasistengi. Kai akys nemato, ir galva neskauda. [*Visi juokiasi.*] Štai ir aš turiu žmoną, vaikų ir anūkų. Bet kai akys nemato, galva neskauda. Paprasta. Vedų sistema yra nepriekaištinga: pirma *vānaprastha*, o po to – *sannyāsa*.

5

Tobulėjimo kelias

Māyāpuras, Indija, 1972 m. vasario 29 d.

Bobas: Esu jums dėkingas, kad atsakote į mano klausimus.

Śrīla Prabhupāda: Tokia mano misija. Žmonės turi suprasti mokslą apie Dievą. Kol mes neišsiklausome į Aukščiausiąjį Viešpatį ir nesi-vadovaujame Jo valia, mūsų gyvenimas neturi prasmės. Iš mecha-nizmo iškritęs sraigtelis pats savaime yra nieko vertas. Bet jei tą patį sraigtelį įmontuosime į mechanizmą, į jam skirtą vietą, jis bus labai vertingas. Mes taip pat esame neatskiriamos Dievo dalelės. Ko mes verti, atskirti nuo Viešpaties? Absoliučiai nieko. Turime atkurti savo ryšius su Dievu ir tada atgausime savo vertę.

Bobas: Šiandien ryte kalbėjausi su vienu svečiu. Galbūt Jums pasi-rodys juokinga, bet jis atėjo, išgirdęs, kad į Māyāpurą atvyko hipiai.

Śrīla Prabhupāda: Jis indas?

Bobas: Taip, gyvena netoliese ir neblogai kalba angliškai. Kai jis buvo jaunas, kasdien uoliai garbino Kālį [Indijoje plačiai papli-tęs Deivės Kālį garbinimas]. Kartą jo gyvenvietę užliejo potvynis. Žmonės labai nukentėjo. Nuo tada jo religiniai jausmai atvėso. Dabar jis yra laimingas, kai jam pavyksta pažadinti žmonėse meilę. Nežinojau, ką jam pasakyti, kad jis vėl atsigręžtų į Dievą ir religiją. „Gal po mirties ir tapsiu Dievo dalele,“ – pasakė jis, – „o gal ir ne.“ Bet dabar jam tai visiškai nerūpi. Jis sakė išbandęs ne vieną religi-jos kelią, bet jie nedavė jam naudos. Pasakoju jums tai todėl, kad

sugrižęs į Ameriką išgirsiu daug panašių klausimų. Žmonės mano, kad religinė praktika, pvz. Kālī garbinimas, neduoda jokios naudos. Neįsivaizduoju, kaip juos įtikinti, kad verta pabandyti.

Śrīla Prabhupāda: O jūs kol kas ir nesistenkite. Pirmiausiai įsitinkinkite *pats*, o jau paskui bandykite įtikinti kitus. Caitanya Mahāprabhu sakė, kad galima padėti kitiems tik tuomet, kai mūsų pačių gyvenimas yra sėkmingas:

*bhārata-bhūmite haila manuṣya-janma yāra
janma sārthaka kari 'kara para-upakāra*

[„Caitanya-caritāmṛta“, Ādi-līlā 9.41]

Pirma pasiekite tobulumą pats, o jau paskui mokykite kitus.

Bobas: *Bhaktai* man sakė, kad be Kṛṣṇos sąmonės negali būti laimingu. Bet aš kartasi būnu laimingas.

Śrīla Prabhupāda: Bet ne visada.

Bobas: Ne visada.

Śrīla Prabhupāda: O kai išsiugdysite Kṛṣṇos sąmonę, visada būsite laimingas.

Bobas: Jie turėjo omenyje, kad be Kṛṣṇos sąmonės laimė apskritai neįmanoma.

Śrīla Prabhupāda: Jie teisūs. Sausumos gyvūnas, įmestas į vandenį nebus laimingas. Jis gali jaustis laimingas tik gyvendamas sausumoje. Lygiai taip ir mes, neatsiejamos Dievo dalelės, negalime jaustis laimingi neatlikdami savo, kaip dalelių, funkcijos. Pamenate sraigtelio pavyzdį? Išimtas iš mechanizmo sraigtelis yra bevertis – vertę jis įgauna tik atsidūręs savo vietoje. Esame Kṛṣṇos dalelės ir turime būti su Juo susieti. Tą padaryti galima akimirksniu, tiesiog suvokus: „Aš priklausu Kṛṣṇai, o Kṛṣṇa priklauso man.“ Tai ir viskas.

Bobas: Mes esame Kṛṣṇos dalelės.

Śrīla Prabhupāda: Taip. Visa esatis yra neatsiejama nuo Kṛṣṇos, nes viskas randasi iš Jo galių ir viskas yra Jo galios.

Bobas: Patarkite man. Ką turiu daryti, kad pajusčiau Dievą. Netrukus mes išsiskirsime, ir tada...

Śrīla Prabhupāda: Jūs turite apsivalyti. Tam nereikia daug laiko. Po pusmečio pamatysite, kaip pasikeitėte. Tačiau privalote vadovautis reguliuojančiais principais. Tada sėkmė garantuota – kaip ir šiems vaikinams bei merginoms.

Bobas: Supratau.

Śrīla Prabhupāda: Jiems visiškai nesinori eiti į kino teatrus ar restoranus. Jie jau išsivadavo nuo visų *anarthų* – nuo visko, kas žmogui nereikalinga.

Bobas: Manau, man sugrižus jie...

Śrīla Prabhupāda: Žmogaus kūnas skirtas siekti tobulumo.

*tapo divyam putraka yena sattvam
suddhyed yasmād brahma-saukhyam tv anantam*
[„Śrīmad-Bhāgavatam“ 5.5.1]

Viešpats Rṣabhadeva sako, kad turėtume vykdyti askezes tam, kad apvalyti savo būtį. *Sattva* reiškia „egzistencija“. Jei neapvalysite savo būties, teks gimti naujame kūne. Jūs keliausite iš kūno į kūną – tai į žemesnę, tai į aukštesnę gyvybės formą. Jei sergate ir nesigydote, galite turėti daug bėdų. Lygiai taip, jei neapvalote savo būties, turėsite kraustytis iš vieno kūno į kitą. Gamtos dėsniai labai subtilūs. Nėra jokių garantijų, kad kitą gyvenimą gausite patogų kūną ar būsite amerikiečiu. Todėl labai svarbu apvalyti savo būtį. Antraip tik vysitės laimė, bet visada laimingas nebūsite.

Bobas: Tikiuosi, kad sugrižęs į Niujorką ir pradėjęs vėl dirbti aš apsisivalysiu, bet vargu ar man pavyks tapti tokiau, kaip šie *bhaktai*. Neįsivaizduoju... negalėčiau gyventi kaip jie.

Śrīla Prabhupāda: Tikrai galite. Kai kada ir jie nebuvo tyri, bet per tam tikrą laiką apsisivalė. Taigi ir jūs galite tapti tyru. Kai buvote mažas vaikas, nieko nežinojote, o štai dabar esate labai išsilavinęs žmogus. Jeigu rimtai žiūrite į dvasinį mokslą, išliksite švarus bet kur. Nesvarbu, ar gyvenate Amerikoje, ar Indijoje. Jums tereikia žinoti, kaip likti švariam.

Bobas: Kalbate apie Kṛṣṇos sąmonės principų laikymąsi?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Aš gyvenau kurį laiką Amerikoje. Čia ar ten – gyvenau taip pat.

Bobas: Bandau jų laikytis nuo tada, kai lapkritį pirmą kartą susitikome.

Śrīla Prabhupāda: Hmm... Jei jūs rimtai norite dvasiškai tobulėti, turite ne bandyti, o griežtai praktikuoti.

Bobas: Galbūt... Taip. Tikriausiai... Tai, ką dabar pasakysiu, bus pats kvailiausias dalykas. Ir vis dėlto...

Śrīla Prabhupāda: Ne, ne kvailiausias. Nesakau, kad jūs – kvailas, veikiau – netobulas.

Bobas: Gerai [juokiasi], netobulas. Norėjau pasakyti, kad žaviuos *bhaktais* ir juos gerbiu, bet nesijaučiu vienas jų. Net neturiu didelio troškimo tapti tokiu kaip jie. Manau, aš tiesiog norėčiau... Norėčiau išmokti teisingai elgtis, priartėti prie Dievo ir, jeigu... Kitas mano gyvenimas būtų nors kiek geresnis, man to pakaktų.

Śrīla Prabhupāda: Labai gerai.

Bobas: Tai turbūt materialūs prisirišimai, bet...

Śrīla Prabhupāda: Tiesiog mokykitės iš jų, ir jūsų troškimas išsipildys. Mes skatiname žmones tobulėti ir tapti laimingais. Mūsų misija – visus padaryti laimingus: *sarve sukhino bhavantu*. Žmonės nežino, kur rasti laimę. Jie eina ne tuo keliu, kuris garantuoja laimę, o patys sugalvoja savo kelius. Štai kur problema. Todėl Rṣabhadeva patarė sūnums: „Brangūs vaikai, praktikuokite askezę ir jums atsivers transcendentinės žinios.“ Askezę atlieka visi. Pažįstu vaikina, kuriam teko išvykti į kitą šalį, kad taptų vadybininku. Dabar jis užima aukštą postą. Be askezės nieko nepesū. Tai kodėl nepraktikavus askezės nuolat, kad galėtum patirti *nesibaigiančią* laimę? Jums reikia apvalyti savo būtį ir kūną. Kiek kartų gausite materialų kūną, tiek kartų teks jį palikti. Bet kai įgysite dvasinį kūną, daugiau nebekeisite kūnų. Tiesą sakant, jūs turite dvasinį kūną, bet materijos sutepties paveikti rūpinatės tik materialiuoju kūnu. Pradėję gyventi dvasinį gyvenimą, ugdote dvasinį kūną. Jei įkišate geležies strypą į ugnį, jis įkaista, ar ne?

Bobas: Taip.

Śrīla Prabhupāda: Jis įkaista iki raudonumo ir degina kaip ugnis. Jis perima ugnies savybes, nors išlieka geležimi. Taip ir jūs, jei pasinersite į Kṛṣṇos sąmonės veiklą, jūsų kūnas įgis dvasines savybes, nors išliks materialus. Materialūs troškimai išnyksta.

Bobas: Kaip to pasiekti?

Śrīla Prabhupāda: Per procesą, kurio mes mokome. Matėte tuos šešis vaikus, kurie šiandien buvo iššventinti? Viskas labai paprasta. Tereikia laikytis keturių reguliuojančiųjų principų ir kartoti *mantrą* su maldos karoliais. Paprasta.

Bobas: Taip, bet jei laikausi ne visų reguliuojančiųjų principų... Kai kurių aš jau laikau, bet ne visų.

Śrīla Prabhupāda: Ką reiškia „kai kurių“..? Yra tik keturi reguliuojantieji principai. Tai trijų ar dviejų?

Bobas: Dviejų ar trijų.

Śrīla Prabhupāda: Kas jums trukdo laikytis ketvirtąjį?

Bobas: Ne, ne, aš norėjau pasakyti, kad dabar laikausi tik vieno, na gal dviejų.

Śrīla Prabhupāda [*juokiasi*]: O kodėl jums nesilaikyti likusių trijų? Kas trukdo? Tai kurio principo laikotės?

Bobas: Na, aš beveik vegetaras. Tiesa, dar valgau kiaušinius.

Śrīla Prabhupāda: Vadinasi, nesate net vegetaras.

Bobas: Nevisiškai. Po mūsų susitikimo lapkričio mėnesį buvau tapęs vegetaru.

Śrīla Prabhupāda: Vegetarizmas – dar ne pasiekimas. Balandžiai taip pat vegetarai. Beždžionės, net ir tos begėdės, yra vegetarės...

Bobas: Maniau, kad šiek tiek patobulėjau... Iš pradžių man buvo labai sunku, paskui lengviau.

Śrīla Prabhupāda: Jei norite laikytis reguliuojančių principų, turite eiti Kṛṣṇos sąmonės keliu, antraip tai nerealu.

Bobas: Sutinku. Kai grįšiu į Biharą, draugai vėl, kaip anksčiau... Vakaraš ten absoliučiai nėra ką veikti, nebent kautis su uodais. O bičiuliai sako: „Gal parūkom marihuanos?“ Aš sutikdavau: „Kodėl gi ne, vis tiek nėra ką veikti.“ Kaifuodavom visą vakarą. Dažnai traukėme dūmą, ir jis mus kažkur nunešdavo... Rūkėm marihuaną kol supratome, kad kenkiame sau... Tada liovėmės. Bet retsykais vis dar...

Śrīla Prabhupāda: Turite gyventi su *mumis*. Čia jums niekas nepasiūlys parūkyti marihuanos. [*Bobas juokiasi*.] Kuo daugiau bendraukite su *bhaktais*. Tam ir steigiamė Kṛṣṇos sąmonės centrus – kad žmonės turėtų galimybę bendrauti su *bhaktais*. Kaip manote, kodėl nusipirkome tiek daug žemės Māyāpure? Tie, kurie iš tikrųjų nori tobulėti, ateis čia ir gyvens su *mumis*. Bendravimo įtaka yra milžiniška: bendraudami su girtuokliais pats tapsite girtuokliu, o bendraudami su *sādhū* tapsite *sādhū*.

Śyāmasundara: Jis galėtų pagyventi drauge su Jumis Bombėjuje.

Śrīla Prabhupāda: Taip, galite pagyventi su *mumis* Bombėjuje. Bet jam reikia draugų, kurie rūko marihuaną, – štai kur bėda.

Bobas: Norėčiau paklausti dar kai ko... Gal vėliau grįšime prie šios

temos. Pastebėjau, kad labai daug galvoju apie save ir negaliu ilgiau sutelkti minčių į Dievą. Kad ir kur esu, galvoju tik apie save. Kaip man save užmiršti, kad galėčiau sutelkti mintis į svarbesnius dalykus?

Śrīla Prabhupāda: Taip, kaip jie.

Bobas [*juokiasi*]: Jūs sakote, mano kelias... Manau, norite pasakyti, kad jei noriu apsivalyti, turiu tapti *bhaktu*.

Śrīla Prabhupāda: Jūs tuo abejojate?

Bobas: Na, aš...

Śrīla Prabhupāda: Sunku tapti *bhaktu*?

Bobas: Man – taip... Neturiu didelio noro. *Bhaktai* sakė man, kad jie atsisakė materialaus gyvenimo. Tie keturi reguliuojantieji principai, apie kuriuos jie kalbėjo, reiškia materialaus gyvenimo išsižadėjimą. Aš tai suprantu, bet jie turi...

Śrīla Prabhupāda: Ką jūs laikote materialiu gyvenimu? [*Bobas tyli.*] Aš sėdžiu ant šios lovos. Tai materialu ar dvasiška?

Bobas: Materialu.

Śrīla Prabhupāda: Tad kaip mes atsisakėme materialaus gyvenimo?

Bobas: Mano supratimu, materialus gyvenimas – tai materialios naudos siekimas...

Śrīla Prabhupāda: Ką reiškia „materialus“?

Bobas: Dirbti dėl materialios naudos ir neatsisakyti materialių dalykų.

Śrīla Prabhupāda: Materialus gyvenimas – tai troškimas patenkinoti savo jausles. Tarnystė Dievui yra dvasinis gyvenimas. Toks skirtumas tarp materialaus ir dvasinio gyvenimo. Dabar mes norime tarnauti savo jauslėms, bet kai pradėsime tarnauti Dievui, mūsų gyvenimas taps dvasinis. Kuo mes skiriamės nuo kitų žmonių? Mes naudojames viskuo: stalais, kėdėmis, lovomis, magnetofonais, rašomosiomis mašinėlėmis... Koks yra skirtumas? Toks, kad mes viską panaudojame tarnystei Kṛṣṇai.

Bobas: *Bhaktai* man sakė, kad jauslinius džiaugsmus, kurių jie atsisako, pakeičia dvasiniai... Bet aš pats to dar nesu pajutęs.

Śrīla Prabhupāda: Dvasinį džiaugsmą pajusite tik tada, kai panorėsite suteikti malonumo Kṛṣṇai. Tada patirsite dvasinį džiaugsmą. Pavyzdžiui, motina, maitindama savo vaiką, patiria daug daugiau

džiaugsmo nei valgydama pati. Nors ji pati nevalgo, žiūrėdama, su koku apetitu valgo jos vaikas, ji patiria didžiulį džiaugsmą.

Bobas: Hmm. Vadinasi, dvasinio džiaugsmo esmė – suteikti džiaugsmą Dievui?

Śrīla Prabhupāda: Dvasinis džiaugsmas – tai Kṛṣṇos džiaugsmas.

Bobas: Teikti džiaugsmą Kṛṣṇai.

Śrīla Prabhupāda: Taip. Materialus džiaugsmas – tai juslių tenkinimas, ir tiek. Toks tarp jų skirtumas. Kai jūs stengiatės patenkinti Kṛṣṇą – tai dvasinis džiaugsmas.

Bobas: Mano supratimu, Dievui patinka...

Śrīla Prabhupāda: Neišradinėkite savo būdų, kaip galima patenkinti Dievą. Nereikia prasimanyti. Pavyzdžiui, jeigu norėčiau jums suteikti malonumą, paklausčiau: „Ką dėl jūsų galėčiau padaryti?“ Neprisigalvočiau, ko pats noriu. Tarkime, aš noriu atsigerti vandens, o jūs pagalvojate: „Svamidžiui bus geriau, jei nunešiu jam stiklinę pieno, karšto pieno.“ O man tai nepatiks. Jei norite mane pamaloninti, pasiklauskite: „Ko pageidautumėte?“ Ir jei padarysite taip, kaip noriu, aš būsiu patenkintas.

Bobas: Taigi norint patenkinti Kṛṣṇą, reikia tapti *bhaktu*?

Śrīla Prabhupāda: *Bhaktas* visada teikia džiaugsmą Kṛṣṇai. Tai vienintelis jo rūpestis, vienintelis jo užsiėmimas. Toks yra *bhaktas*.

Bobas: Gal galite daugiau papasakoti apie Hare Kṛṣṇa *mantras* kartojimą? Kurį laiką kartoju *mantrą*, bet nereguliariai – šiek tiek, retkarčiais. Neseniai gavau maldos karolių. Kartais man smagu kartoti *mantrą*, o kartais visiškai nesinori. Galbūt aš neteisingai meldžiuosi? Nežinau.

Śrīla Prabhupāda: Taip, viskam yra savi metodai. Jei norite ko nors pasiekti, turite naudotis koku nors metodu.

Bobas: *Bhaktai* man sakė, kad kartodami *mantrą* jaučia ekstazę.

Śrīla Prabhupāda: Taip. Kuo labiau apsivalote, tuo didesnę ekstazę patiriate. *Mantras* kartojimo procesas – tai apsivalymo procesas.

6

Tobulas bhaktas

Māyāpuras, Indija, 1972 m. vasario 29d.

Śyāmasundara: Śrīla Prabhupāda, šiandien mes kalbėjomės apie askežę Kṛṣṇos sąmonėje. Ar galėtumėte paaiškinti tai plačiau?

Śrīla Prabhupāda: Žinoma, juk vadovaujant dvasiniam mokytojui, turite atlikti askežę. Pasirinkę dvasinį mokytoją, turite vykdyti jo nurodymus. Tai ir yra askežė.

Śyāmasundara: Net jei ir nenorite, jūs privalote atlikti askežę.

Śrīla Prabhupāda: Taip, privalote. Jei jau nusilenkėte dvasiniam mokytojui, jo nurodymai jums yra įstatymas. Privalote juos vykdyti, net jei jie nepatinka. Kad aš būčiau patenkintas. [*Śyāmasundara atsidūsta*]. Bet jums tai nepatinka... [*Juokiasi.*] Niekam nepatinka pasninkauti, tačiau dvasinis mokytojas sako „šiandien – pasninkas“ ir nieko nepadarysi. [*Śyāmasundara juokiasi.*] Mokinyi yra tas, kuris sąmoningai paklūsta mokytojo nurodymams. Tai ir yra askežė.

Śyāmasundara: Mūsų tėvai ir daugelis žmonių yra užliūliuoti materialaus pasaulio – jie nenori atlikti askežės, patirti fizinių nepatogumų, tačiau jų išvengti neįmanoma. Pati gamta priverčia žmogų patirti kančias.

Śrīla Prabhupāda: Tai askežė iš prievartos. Iš jos mažai naudos. Veiksminga tik laisvanoriška askežė.

Śyāmasundara: Jei nesiimate askežės laisva valia, jus privers pats gyvenimas?

Śrīla Prabhupāda: Tuo žmogus ir skiriasi nuo gyvūno. Gyvūnas nesugeba praktikuoti askezės. Konditerijos parduotuvėse yra daugybė įvairiausių gardumynų, bet, jei jūs neturite pinigų, susilaikote, o karvė neįstengia ramiai pro juos praeiti. Galite vanoti ją lazda – ji nekreips dėmesio ir vis tiek kiš snukį prie maisto. Gyvūnas negali susilaikyti.

Tačiau mūsų praktikuojama askezė yra maloni. Mes kartojame Hare Kṛṣṇa *mantrą*, šokame ir valgome puikų maistą, kurį mums duoda Kṛṣṇa. Kodėl gi jūsų tautiečiams nepraktikavus tokios askezės: dainuoja, šoki ir valgai nuostabų maistą?

Kadangi praktikuojame askezę, Kṛṣṇa mumis pasirūpina, mes nieko nepralaimime. Įsisąmoninus Kṛṣṇą gyvenimas tampa tik dar komfortiškesnis. Tai faktas. Pastaruosius dvidešimt metų gyvenu vienas, bet man neteko susidurti su jokiais sunkumais. Prieš duodamas *sannyāsio* įžadus gyvenau Delyje. Neturėjau jokių problemų, nors gyvenau vienas.

Śyāmasundara: Jei nesilaikai dvasinės disciplinos, gamta privers kentėti.

Śrīla Prabhupāda: O taip. Apie tai kalbama ir „Bhagavad-gītoje“ [7.14]:

*daivī hy eṣa guṇa-mayī
mama māyā duratyaya
mām eva ye prapadyante
māyām etām taranti te*

[„Sunku nugalėti šią dievišką Mano energiją, suverptą iš trijų materialios gamtos *guṇų*, tačiau tas, kuris man nusilenkė, be vargo ją įveikia.“] *Māyā* nuolatos sukuria mums kliūtis, tačiau nusilenkus Kṛṣṇai, visi sunkumai išnyksta.

Śyāmasundara: Mes buvome tokie kvaili, kad visą laiką galvojome: „Aš tapsiu laimingu ateityje.“

Śrīla Prabhupāda: Taip, tai ir yra *māyā*, iliuzija. Tokia asilo mąstysena. Jūs sėdite jam ant kupros ir laikote priešais jo snukį kuokštą žolės, o šis galvoja: „Dar vienas žingsnelis, ir žolė – mano!“ [Bobas juokiasi.] Tačiau, kad ir kiek asilas pluša, žolė visą laiką yra per pėdą nuo jo snukio. Tai „asilizmas“. [Visi juokiasi.] Mes visi tikimės: „Dar šiek tiek – ir pasieksiu tikslą, tapsiu laimingu.“ [Ilga tyla, kurios metu

girdisi kaip signalizuoja dviratininkai, žaidžia vaikai ir šūkauja žmonės gatvėje.]

Bobas: Esu labai dėkingas jums. Rytoj turėsiu jus palikti...

Śrīla Prabhupāda: Sakykite ne „palikti“, o „pasilikti“.

Bobas: Dar negaliu. Rytoj ketinu grįžti į savo miestą. Vis dėlto...

Śrīla Prabhupāda: Dar nevažiuokite.

Bobas: Patariate rytoj pasilikti čia?

Śrīla Prabhupāda: Taip, pasilikite.

Bobas: Jei taip sakote, lieku.

Śrīla Prabhupāda: Jūs esate šaunus vaikinąs. *[Ilga pauzė, visi nuščiūva]*. Tai paprasta. Užmiršusi Kṛṣṇa, gyvoji būtybė atsiduria materialiaame pasaulyje. Kṛṣṇa – tai Jo vardas, pavidalas, Jo buveinė ir žaidimai. Kalbėdami apie karalių, turime omenyje ir visą karalystę: patarėjus, rūmus, karalienę, sūnus, dvariškius, kariuomenę... Ar ne taip?

Bobas: Taip.

Śrīla Prabhupāda: Taip ir galvodami apie Kṛṣṇą, Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, mes galvojame ir apie visas Jo energijas. Žodžiai „Rādhā“ ir „Kṛṣṇa“ apima viską. Rādhā ikūnija visas Kṛṣṇos energijas, o Kṛṣṇa yra Aukščiausiasis Viešpats. Todėl kalbėdami apie Kṛṣṇą turime omenyje ir visas gyvasias būtybes, nes jos yra aukštesnioji Kṛṣṇos energija. Energija turi tarnauti savo šaltiniui, o materialiaame pasaulyje viką vyksta priešingai. Čia niekas nenori tarnauti Kṛṣṇai. Tiesą sakant, visi Jam vis tiek tarnauja, nors ir netiesiogiai, kaip nepaklusnūs piliečiai netiesiogiai tarnauja savo valdžiai. Už tai, kad nepaisė šalies įstatymų, jie patenka į kalėjimą, ir čia yra priversti išmokti gerbti įstatymus. Lygiai taip ir šio pasaulio gyvosios būtybės – vienos iš nežinojimo, kitos savo pačių apsisprendimu – nepaiso Dievo valios. Jos nenori pripažinti Dievo viršenybės, nes yra demoniškos. Mes stengiamės gražinti jas į prigimtinę padėtį. Toks Kṛṣṇos sąmonės judėjimo tikslas.

Bobas: Norėčiau išgirsti jūsų nuomonę sveikatos klausimais. Šiandien su *bhaktais* nuėjome prie upės. Aš esu peršalęs ir pasakiau, kad nesimaudysiu. Vieni mane palaikė, tačiau kiti primygtinai ragino išsimaudyti, nes Ganga yra šventa. Taip ir nesupratau, kaip man reikėjo pasielgti. Ar žmogus serga todėl, kad praeityje netinkamai elgėsi?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Visos mūsų kančios yra mūsų praeities veiksmų pasekmės.

Bobas: Bet kai žmogus išsivaduoja iš *karmos*, jis nebeserga?

Śrīla Prabhupāda: Ne. Jei ir suserga, tai lengvai. Pavyzdžiui, jei išjungsiu ventiliatorių, jis dar kurį laiką suksis. Jis nebegaus elektros maitinimo, bet judėti jį vers jėga... Kaip ji vadinama?

Śyāmasundara: Inercija.

Śrīla Prabhupāda: Inercija. Ventiliatorius kurį laiką suksis iš inercijos ir galų gale sustos. Taip ir Kṛṣṇos *bhaktų* kančios už praeities veiksmus yra laikinos, todėl *bhaktas* jas pasitinka ne kaip nelaimę, o kaip Dievo Kṛṣṇos malonę.

Bobas: Tai atrodo įmanoma tik tobulumą pasiekusiai sielai.

Śrīla Prabhupāda: Tobula siela dvidešimt keturias valandas per parą veikia išisąmoninusi Kṛṣṇą. Tai yra tobulumas, transcendentinis lygmuo. Pasiiekti tobulumą reiškia atgaivinti pirmąją savo sąmonę. „Bhagavad-gītoje“ [8.15] pasakyta:

*mām upetya punar janma
duḥkhālayam aśāśvatam
nāpnuvanti mahātmānaḥ
saṁsiddhiṁ paramām gatāḥ*

„Pasirinkęs darbą pagal jam būdingas savybes kiekvienas žmogus gali tapti tobulas.“ Pasiiekti visišką tobulumą, – *saṁsiddhi*. *Siddhi* reiškia „tobulumas“. Tai Brahmano suvokimas, dvasinis suvokimas, o *saṁsiddhi* reiškia atsidavimą, kuris ateina pažinus Brahmaną.

Bobas: Gal galėtumėte pakartoti paskutinį sanskrito žodį?

Śrīla Prabhupāda: *Saṁsiddhi*.

Bobas: Ačiū.

Śrīla Prabhupāda: *Sam* išvertus iš sanskrito reiškia „išbaigtas“, o *siddhi* yra „tobulumas“. „Bhagavad-gītoje“ sakoma, kad tas, kuris pasiekė visišką tobulumą, sugrįžta namo, atgal pas Dievą. Tobulumas pasiekiamas išisąmoninus, kad esi ne materialus kūnas, o dvasinė siela. Tai *brahma-bhūta* – Brahmano suvokimas. Tai yra tobulumas. O *saṁsiddhi* seka po Brahmano suvokimo – kai *bhaktas* atsideda dvasinei tarnystei. Todėl tas, kuris tarnauja Dievui, jau pasiekė Brahmano pažinimo pakopą ir yra vadinamas *saṁsiddhi*.

Bobas: Nepalaikykite mane išžūliu už klausimą, bet ar jūs kada nors sergate?

Śrīla Prabhupāda: Taip.

Bobas: Tai jūsų praeities *karmos* pasekmė?

Śrīla Prabhupāda: Taip.

Bobas: Vadinasi, visiškai išvengti *karmos* materialiam pasaulyje neįmanoma?

Śrīla Prabhupāda: Kodėl, įmanoma. *Bhaktui karmos* dėsnis negalioja. Jokių *karmos* pasekmių.

Bobas: Juk jūs esate iškiliausias *bhaktas*.

Śrīla Prabhupāda: Hm-m... Ne, aš nesu iškiliausias *bhaktas* – aš visų žemiausias.

Bobas: Ne!

Śrīla Prabhupāda: Jūs esate geriausias *bhaktas*.

Bobas [*juokdamasis*]: Ne, ne! Bet, žinote... Viskas, ką jūs sakote, visada atrodo teisinga. Vadinasi, jūs – iškiliausias *bhaktas*.

Śrīla Prabhupāda: Matote, net ir iškiliausias *bhaktas* pamokslaudamas nusileidžia iki antros kategorijos *bhaktų* lygmens.

Bobas: O kaip elgiasi pirmos kategorijos *bhaktas*?

Śrīla Prabhupāda: Jis nepamokslauja.

Bobas: O ką jis veikia?

Śrīla Prabhupāda: Toks *bhaktas* nemato jokio reikalo pamokslauti, nes, jo akimis, visi yra Viešpaties tarnai. [*Bobas juokiasi.*] Taip ir kiekviena gyva būtybė jam yra Viešpaties *bhaktas*. Jis vadinamas *uttama-adhikāriu*. Aš pamokslauju, taigi kaip galiu būti iškiliausias? Rādhārāṇī visus laiko Viešpaties *bhaktais*, todėl mes stengiamės priartėti prie jos.

Bobas: Kas ji?

Śrīla Prabhupāda: Rādhārāṇī – Kṛṣṇos mylimoji.

Bobas: Aišku.

Śrīla Prabhupāda: Kam pavyksta priartėti prie Rādhārāṇī, tą ji pristato Kṛṣṇai: „Štai iškiliausias Tavo tarnas. Jis geresnis už Mane,“ – ir Kṛṣṇa tikrai jo neatstums. Toks yra iškilus Dievo tarnas. Bet juo negalima apsimesti: „Štai, žiūrėkite, aš esu visų iškiliausias.“ *Iṣvare tad-adhineṣu baliṣesu dviṣatsu ca*. Antros kategorijos *bhaktai* mato, kad yra gyvųjų būtybių, kurios pavydi Dievui, tačiau visų iškiliausias *bhaktas* viską regi kiek kitaip. Jo supratimu, niekas nejaučia

Dievui pavydo, ir jis laiko save visų žemiausiu, kaip Kṛṣṇadāsa Kavirāja. „Caitanya-caritamṛtoje“ jis sako: „Aš esu menkesnis už kirmėlę, besirausiančią išmatose.“

Bobas: Kas taip sakė?

Śrīla Prabhupāda: Kṛṣṇadāsa Kavirāja – „Caitanya-caritamṛtos“ autorius. *Puriṣera kīta haite muṇi se laghiṣṭha*. Jis neapsimetinėja, jis iš tiesų taip mano. „Aš esu žemiausiai puolęs, nėra už mane niekingesnės būtybės. Visi tarnauja Kṛṣṇai, tik aš nesugebu.“ Caitanya Mahāprabhu sakė: „Mano širdyje nėra nė lašo atsidavimo Kṛṣṇai, ir mano ašaros yra apgaulė. Jei būčiau iš tiesų atsidavęs Kṛṣṇai, manęs jau seniai nebebūtų gyvųjų tarpe, bet aš gyvenu. Ir tai reiškia, kad nemyliu Kṛṣṇos.“ Taip mano iškiliausias *bhaktas*. Jis taip paniręs į meilę Kṛṣṇai, kad sako: „Niekas nestovi vietoje, viskas juda į priekį, tik aš, kaip ir anksčiau, esu visų niekingiausias ir todėl negaliu išvysti Dievo.“ Tai iškiliausio *bhakto* požymis.

Bobas: Vadinasi, *bhaktas* privalo stengtis visus išvaduoti?

Śrīla Prabhupāda: Taip, jis turi dirbti, vadovaujamas *bona fide* dvasinio mokytojo ir neimituoti iškilaus *bhakto* lygmens.

Bobas: Kaip sakėte?

Śrīla Prabhupāda: Jis neturėtų imituoti aukščiausios kategorijos *bhakto*.

Bobas: Imituoti. Taip, supratau.

Śyāmasundara: Pamenu, kažkada sakėte, kad kartais prastai jaučiatės dėl nuodėmingų savo mokinių poelgių. Ar gali netinkami mokinių veiksmai sukelti mokytojui ligą?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Kṛṣṇa sako:

*aham tvām sarva-papebhyo
mokṣayiṣyami mā ṣucah*
[„Bhagavad-gītā“ 18.66]

„Aš išgelbėsiu tave nuo atoveiksmio už visas nuodėmes. Nesibaimink.“ Tai reiškia, kad Kṛṣṇa yra toks galingas, jog gali akimirksniu sunaikinti mūsų nuodėmes ir paversti mus iškiliais *bhaktais*. Tačiau, kai gyvoji esybė veikia Kṛṣṇos vardu, ji yra atsakinga už nuodėmingus savo mokinių poelgius. Taigi būti *guru* nėra lengva. Suprantate? Jis turi išgerti visus nuodus. Todėl kartais jis patiria

sunkumų – juk jis ne Kṛṣṇa. Štai kodėl Viešpats Caitanya Mahā-prabhu išpėjo: „Neturėkite daug *sisyų*, mokinių“. Tačiau tam, kad vis plačiau pamokslautume, esame priversti turėti daug mokinių, net jeigu dėl to tenka kentėti. Tai tiesa, nes ant dvasinio mokytojo pečių gula atsakomybė už visus nuodėmingus mokinių veiksmus. Taigi, kaip matote, turėti daug mokinių – pavojinga, jei negalite „sugerti“ visų jų nuodėmių.

*vāñcha-kalpa-tarubhyaś ca
kripā-sindhubhya eva ca
patitānām pāvanebhyo
vaiṣṇavebhyo namo namaḥ*

[„Su pagarba lenkiuosi visiems Viešpaties *bhaktams* – *vaiṣṇavams*, kurie yra tarsi troškimų medžiai, išpildantys visų gyvųjų būtybių troškimus, ir kupini užuojautos puolusioms sąlygotoms sieloms.“] Jis imasi atsakomybės už visas puolusias sielas. Apie tai kalbama ir Biblijoje. Jėzus Kristus prisiėmė visas žmonijos nuodėmes ir paaugojo už juos savo gyvybę. Taip, dvasiniam mokytojui tenka didelė atsakomybė. Kṛṣṇa yra *apāpa-viddha* – Jo veiksmai nesukelia pasekmių, o gyvoji būtybė priversta patirti jų poveikį, nes yra be galo maža. Didžiulis laužas ir mažas lauželis. Jei į nedidelį laužą įmesite stambesnę daiktą, jis užges, o didelis laužas praris viską.

Bobas: Tai Kristus dėl to kentėjo?

Śrīla Prabhupāda: Jis prisiėmė visos žmonijos nuodėmes ir dėl to kentėjo.

Bobas: Supratau.

Śrīla Prabhupāda: Jis sako – taip rašoma Biblijoje, – kad prisiėmė visas žmonių nuodėmių pasekmes ir paaugojo už juos savo gyvybę. Tačiau krikščionimis save vadinantys žmonės nutarė, kad, jei jau Kristus sutiko kentėti, jie laisvi daryti ką nori. Kokie kvailiai! Jie pasiūlė Jėzui Kristui sandėrį: Jis prisiima visas jų nuodėmes, o jie toliau nusideda. Tokia jų religija. Kristus yra toks kilniaširdis, kad išpirko jų nuodėmes, sumokėjo už jas savo krauju, tačiau ir tai nesulaikė jų nuo nuodėmės, neprivertė susiprotėti. Jie priėmė šį poelgį labai ramiai: „Tegul Viešpats Jėzus Kristus kenčia – užtai mes galime gyventi kaip norime.“ Argi ne taip?

Bobas: Taip ir yra.

Śrīla Prabhupāda: Jiems turėtų būti gėda: „Viešpats dėl mūsų pasmerkė save baisioms kančioms, o mes ir toliau darome nuodėmes.“ Kristus sakė: „Nežudyk“, bet krikščionys nesilaiko šio priesako, manydami, kad Jėzus Kristus jiems atleis ir prisiims jų nuodėmes. Ir taip nuolatos. Mes turime būti labai atsargūs: „Už mano nuodėmes kentės mano dvasinis mokytojas, todėl negaliu padaryti nė menkiausio nusižengimo.“ Tokia mokinio pareiga. Gavus dvasinį išventinimą, sudeginamos visos nuodėmių pasekmės, bet jeigu mokinyš toliau nusideda, kenčia jo dvasinis mokytojas. Todėl mokiniui nevalia užmiršti: „Už mano nuodėmes turės kentėti mano dvasinis mokytojas.“ Jei dvasinis mokytojas suserga, jo ligos priežastis – mokinių nuodėmės. Dėl to Viešpats Caitanya patarė neimti daug mokinių. Mes turime daug mokinių, nes pamokslaujame. Ką gi – tegu ir teks kentėti, – duodame dvasinį išventinimą visiems norintiems. Klausėte, ar mano kančios – praeities veiksmų pasekmė. Rodos, toks buvo klausimas? Taip, mano kaltė ta, kad paėmiau į mokinius kelis nenaudėlius. Tai mano nuodėmė.

Bobas: Atsitinka ir taip?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Tai neišvengiama, nes mes išventiname daugybę norinčių. Mokinyš privalo būti labai atsargus: „Dvasinis mokytojas mane išgelbėjo, ir aš negaliu leisti, kad jis per mane kentėtų.“ Kai dvasinis mokytojas kenčia, jį išgelbsti Pats Kṛṣṇa. Viešpats žino, kad vaduodamas puolusias sielas *guru* prisiima milžinišką atsakomybę, todėl visada yra greta.

*kaunteya pratijānṭhi
na me bhaktaḥ pranaśyati
[„Bhagavad-gītā“ 9.31]*

„O Kunti sūnau, drąsiai skelbk, kad Mano *bhaktas* niekada nepažus.“ Nes dvasinis mokytojas rizikuoja dėl Kṛṣṇos.

Bobas: Jūsų negalavimai nėra tokie kaip mūsų.

Śrīla Prabhupāda: Ne, jie nėra mano *karma*. Kartais dvasinis mokytojas suserga, ir jo mokiniai turėtų suprasti: „Mokytojas priverstas kentėti dėl mūsų nuodėmingų poelgių.“

Bobas: Dabar Jūs puikiai atrodote.

Śrīla Prabhupāda: Aš visada puikiai jaučiuosi... Ta prasme, kad jei ir tenka kentėti, žinau, kad Kṛṣṇa mane apsaugos. Tačiau aš kenčiu ne dėl *savo* nuodėmių.

Bobas: Bet štai sakykim... Kai esu savo mieste, geriu tik virintą vandenį, nes kitaip galima susirgti. Tačiau jei esi pasiekęs dvasinio lygmens, ar būtina, tarkim, virinti vandenį, kad nesusirgtum? Turbūt dvasiškai gyvenantis žmogus gali gerti bet kokį vandenį. O jei neteisingai pasielgi, nesvarbu, ką gersi, vis tiek susirgsi – ar taip?

Śrīla Prabhupāda: Būdami materialame pasaulyje negalime nepaisyti gamtos dėsnių. Įsivaizduokite, kad keliaujate į džiungles, kur gyvena tigrai. Jei žinote, kad jie užpuls, ko ten belstis? Turint fizinį kūną nereikia be reikalo rizikuoti. Su gamtos dėsniais nereikia kovoti: „Dabar esu *bhaktas* ir gamtos dėsniai man neturi galios.“ Tai kvaila.

*anāsaktasya viṣayān
yathārham upayunjataḥ
nirbandhaḥ kṛṣṇa-sambandhe
yuktam vairāgyam ucyate*

Bhaktas turėtų pasinaudoti viskuo, kas reikalinga, bet neprisirišti prie daiktų. Jis gers virintą vandenį, bet jei tokios galimybės nėra, negi mirsi nuo troškulio? Ne, tuomet jis gers paprastą vandenį. Mes visada valgome tik Kṛṣṇos *prasāda*, Viešpačiui Kṛṣṇai paaukotą maistą, tačiau keliaujant kartais tenka valgyti ir viešbutyje. Jei esi *bhaktas*, tai nereiškia, kad negali valgyti viešbučio maisto ir privalai badauti. Nevalgę tiesiog nusilptume ir negalėtume pamokslauti.

Bobas: Ar *bhaktas* praranda savo individualumą...

Śrīla Prabhupāda: Ne, jis išlieka individualybė, kad teiktų Kṛṣṇai džiaugsmą. Kṛṣṇa sako: „Nusilenk Man“, ir *bhaktas* Jam savo valia nusilenkia. Jis nepraranda individualybės. Jis lieka asmenybė. Štai Arjuna: iš pradžių kaip individualybė jis nenorėjo kautis, tačiau vėliau jis ima laikyti Kṛṣṇą savo dvasiniu mokytoju, tampa Jo mokiniumi ir klusniai vykdo visus Jo nurodymus. Tai nereiškia, kad jis liovėsi būti individualybė. Jis pats nusprendė: „Darysiu taip, kaip pasakys Kṛṣṇa.“ Mano mokiniai taip pat neprarado savo individualybės, jie paskyrė ją Kṛṣṇai. Būtent to ir reikia. Štai žmogus atsisako

lytinio gyvenimo. Tai nereiškia, kad jis yra impotentas. Jei jis norėtų, galėtų turėti lytinius santykius tūkstančius kartų, bet jis sąmoningai nuo jų susilaiko. *Param dr̥ṣṭvā nivartate*: nes turi tobulesnį skonį. Kartais mes badaujame, bet tai nereiškia, kad sergame. Mes sąmoningai pasninkaujame – ne todėl, kad esame nealkani ar negalime valgyti. Mes pasninkaujame savo noru.

Bobas: Ar Dievui atsidavęs žmogus išsaugo individualų skonį?

Śrīla Prabhupāda: Taip, be abejo.

Bobas: Jam patinka ir nepatinka tie patys dalykai?

Śrīla Prabhupāda: Taip, pomėgiai išlieka tie patys, vis dėlto pirmenybę jis teikia tam, kas patinka Kṛṣṇai. Jei man kažkas ir patinka, bet Kṛṣṇa sako: „Atsisakyk to,“ – aš paklūstu vardan Kṛṣṇos. Kṛṣṇa aiškiai sako, kas Jam patinka, ir mes aukojame Jam tai, kas Jam patinka, o po to valgom *prasāda*. Kṛṣṇa myli Rādhārāṇī, todėl *gopē*s kiek įmanydamos stengiasi padėti Jiems susitikti. „Kṛṣṇai patinka ši *gopē*, taigi pasistenkime, kad Ji būtų šalia Jo.“ Tokia Kṛṣṇos sąmonės esmė – patenkinti ne savo, o Kṛṣṇos jausmus. Tai yra *bhakti*. *Prema*, meilė Dievui. „O, Kṛṣṇai tai patinka, ir aš Jam tai duosiu.“

Bobas: O štai *prasāda* [Kṛṣṇai paaukotas maistas]... Vieni valgiai man labai patinka, kiti – ne.

Śrīla Prabhupāda: Taip neturėtų būti. Viskas, kas paaukota Kṛṣṇai, turėtų teikti malonumą. Tokia tobulumo esmė. Kol matome skurtumus, – tas man patinka, o anas – ne, – tol nesuprantame, kas yra *prasāda*. Apie tai nėra kalbos. Viskas, kas patinka Kṛṣṇai, yra tobula.

Bhaktas: Bet jei virėjas nėra labai geras...

Śrīla Prabhupāda: Jei jis gamina iš širdies, su atsidavimu, Kṛṣṇai tikrai patiks. Vidura buvo taip susitelkęs į Viešpatį, kad maitino Kṛṣṇą banano žievėmis, o bananus metė į šiukšlių krūvą. Ir Kṛṣṇa valgė. [*Visi juokiasi.*] Jis juto Viduros meilę. Kṛṣṇa suvalgys bet ką, kas Jam aukojama su meile. Materialus skonis neturi reikšmės. Lygiai taip ir *bhaktas* valgo Kṛṣṇos *prasāda* ne dėl jos skonio. Mes imame viską, ką Kṛṣṇa mums duoda.

Bhaktas: O jei nėra atsidavimo...

Śrīla Prabhupāda: Jei nėra atsidavimo, Kṛṣṇa nevalgys, kad ir kaip skaniai paruošite. Jis nepriims tokios aukos.

Bhaktas: Indijoje...

Śrīla Prabhupāda: Indija, Indija... Kalbame ne apie Indiją, o apie

filosofiją: Kṛṣṇa nepriima aukos be atsidavimo nei Indijoje, nei čia. Kṛṣṇai reikia ne brangios aukos ar skanaus maisto. *Vaikuṇṭhoje* apstu gardumynų. Jam nėra motais mūsų maistas. Jam rūpi mūsų atsidavimas – *bhakti*. Jis vertina ne maistą, o atsidavimą. Jis nevalgo materialaus maisto, jį galima papirkti tik atsidavimu.

*patraṁ puṣpaṁ phalaṁ toyam
yo me bhaktyā prayacchati
tad ahaṁ bhakty-upahṛtam
aśnāmi prayatātmanaḥ*
[„Bhagavad-gītā“ 9.26]

„Jei kas su meile ir atsidavimu paaukos Man lapelį, gėlę, vaisių ar vandens, Aš priimsiu tokią auką.“ Nes ji aukojama su atsidavimu ir meile, – būtent to Jis nori. Todėl mes neleidžiame gaminti maisto ne *bhaktui*. Kṛṣṇa nieko nenori imti iš jo rankų. O kodėl Viešpats turėtų imti? Jis nealkanas. Jam nereikia maisto. Jam svarbus tik atsidavimas – tai svarbiausias dalykas. Todėl reikėtų stengtis tapti ne gerais virėjais, o *bhaktais*. *Bhaktas* savaime taps geru virėju. Reikia tiesiog tapti *bhaktu* – visos gerosios savybės atsiskleis savaime. O jei žmogus nėra *bhaktas*, visos jo iškiliosios savybės neturi prasmės. Toks žmogus egzistuoja proto lygmenyje, todėl neturi jokių gerų savybių.

Bobas: Norėčiau paklausti dar vieno klausimo apie *prasāda*.

Śrīla Prabhupāda: *Prasāda* visada yra *prasāda*. Bet kadangi mūsų dvasinis lygis nėra labai aukštas, kartais mums *prasāda* nepatinka.

Bobas: Kai kurie patiekalai yra pernelyg aštrūs ir jų suvalgius man skauda skrandį.

Śrīla Prabhupāda: Ką gi... Tai todėl, kad negalime tinkamai įvertinti *prasādos*, bet vis dėlto virėjas turėtų į tai atsižvelgti. Kṛṣṇai reikia aukoti geriausius patiekalus. Jei aukojame trečiarūšį maistą, neatliekame savo pareigos. Bet Kṛṣṇa iš *bhaktų* rankų paima viską, o *bhaktas* valgo viską, kas paaukota Kṛṣṇai, netgi jei maistas aštrus. Hiranyakaśipu girdė savo sūnų nuodais, tačiau berniukui nuodai atrodė kaip nektaras, nes jis paaukojo juos Kṛṣṇai. Taigi net jei kam nors *prasāda* atrodo pernelyg aštri, *bhaktui* ji visada skani. Esmė – ne aštrumas. Rākṣasī Pūtana Kṛṣṇai siūlė nuodus, tikrus nuodus.

Ji mėgino nunuodyti Kṛṣṇą, tačiau Kṛṣṇa yra toks maloningas, kad pagalvojo – „Ji elgiasi su Manimi kaip tikra mama,“ – iščiulpė jos nuodus ir dovanuoja jai išvadavimą. Kṛṣṇa nemato mūsų blogųjų savybių. Kilnus žmogus nemato kituose blogio – tik gėrį. Vienas mano Dievo brolių norėjo pasipelnyti iš mano Guru Mahārājos [dvasinio mokytojo] ir pasiūlė jam sandėrį, bet mokytojas nepamane nieko blogo, priešingai, pagalvojo: „Jis atėjo pas mane, norėdamas pasitarnauti.“

Bobas: Tarkim, *bhaktas* turi sveikatos problemų ir dėl kepenų funkcijos sutrikimo negali valgyti kai kurių produktų, pavyzdžiui, *ghi*. Ar jis neturėtų kreipti į tai dėmesio ir valgyti viską?

Śrīla Prabhupāda: Ne, tikrai ne. Kol esi netobulas, gali rinktis. Bet kai pasieki tobulybę, nebesirenki. Tobulybės nereikia imituoti. Kol jums vieni *prasādos* patiekalai patinka, o kiti – ne, nesate tobulas. Kodėl turėtumėte apsimesti tobulumo pasiekusiu *bhaktu* ir valgyti viską?

Tyram *bhaktui* nėra „skanios“ ar „neskanios“ *prasādos*. Viskas, kas paaukota Kṛṣṇai, jam yra nektaras. Iš Savo *bhakto* rankų Kṛṣṇa ima viską. „Kad ir ką Man Mano *bhaktas* paaukotų,“ – Jis priims viską. Lygiai taip ir *bhaktas*. Suprantate? Tobulas *bhaktas* neskirs to. Bet jei nesate pasiekęs tobulumo lygmens, nereikia apsimetinėti. Mano skrandis gali to nesuvirškinti, nes esu netobulas. *Bhaktas* neturi elgtis kaip kvailys. *Kṛṣṇa ye bhaje se baḍa catura*. *Bhaktas* supranta, kokiame jis lygmenyje, ir yra pakankamai protingas, kad elgtųsi teisingai.

7

Veikla įsisąmoninus Kṛṣṇą

Māyāpuras, Indija, 1972 m. vasario 29 d.

Svečias indas: Kaip pelnyti gerą *karmą*?

Śrīla Prabhupāda: Gera *karma* – tai veikla pagal Vedų nurodymus ir visų pirma *yajña*. *Yajña* – tai aukų atnašavimas Aukščiausiojo Dievo Asmens Viešpaties Višnu malonumui. Taigi kalbėdami apie gerą *karmą* turime omenyje įvairių *yajnu*, aprašomų Vedų šventraščiuose, vykdymą. O *yajños* tikslas – suteikti malonumą Aukščiausiam Viešpačiui.

Doras ir ištikimas pilietis elgiasi taip, kad valdžia būtų juo patenkinta. Taigi gera *karma* yra patenkinti Aukščiausiąjį Viešpatį Višnu. Deja, šiuolaikinė civilizacija nieko nežino apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, o ką jau kalbėti apie Jo patenkinimą. Jie nieko apie tai neišmano. Žmonės pasinėrę į materialią veiklą, todėl kaupia blogą *karmą* ir, natūralu, kenčia. Jie yra akli, ir jiems vadovauja akli. Kai aklas veda aklą, abu nukenčia. Viskas labai paprasta: jei nusi-kaltote, būsite nubaustas, o jei nusipelnėte savo šaliai, savo tautai, būsite pripažintas, galbūt jums netgi bus suteiktas garbės titulas. Tai geros ir blogos *karmos* pavyzdžiai. Gera karma leidžia patirti materialią laimę, o bloga verčia kentėti. Dorybinga *karma* leidžia gimti geroje šeimoje, būti turtingu, užimti aukštą padėtį, gauti gerą išsilavinimą, gražią išvaizdą.

Bobas: Jei asmuo nedaug težino apie Dievą, bet...

Śrīla Prabhupāda: Jis gyvena kaip gyvulys. Gyvuliai nesupranta, kas yra gerai. Žmogus, kuris nesiekia pažinti Dievo, niekuo nesiskiria nuo gyvulio – išskyrus tai, kad vaikšto dviem kojomis. Anot Darvino, jis yra beždžionė. Todėl kiekvienas, nesuvokiantis Dievo ir nesistengiantis Jo suprasti, yra ne geresnis už gyvulį.

Bobas: Bet gal tai žmonių naivumas?

Śrīla Prabhupāda: Gyvulys yra labai naivus. Jis paklusniai seka paskui jus net kai ketinate perpjauti jam gerkle. Naivumas – ne tokia jau ir teigiama savybė. Visi gyvuliai yra naivūs, todėl juos nesunku paskersti. Naivumu nėra ko didžiuotis. Žmogus turi siekti išminties – tada jis galės suvokti Kṛṣṇą. Būti nieko neišmanančiu naivuoliu – ne išeitis. Paprastumas, be abejonės, gera savybė, bet kvailumas yra neatleistinas.

Bobas: Ar galėtumėt dar sykį paaiškinti, ką reiškia būti protingu?

Śrīla Prabhupāda: Būti protingu... Protingas žmogus žino, kas jis yra, supranta pasaulio esmę, suvokia, kas yra Dievas ir koks tarp jų ryšys. Gyvulys nepajėgus suvokti savojo „aš“. Jis visiškai susitapatinęs su savo kūnu. Žmonės, nežinantys, kas jie iš tiesų yra, nėra išmintingi.

Bobas: O jei žmogus stengiasi elgtis teisingai ir sąžiningai atlikti savo pareigas? Pavyzdžiui ištikimas tarnas, kuris sąžiningai ir skrupulingai atlieka savo pareigas net žinodamas, kad jo nesąžiningumas vistiek niekada neiškiltų į viešumą. Jei žmogus bet kurioje situacijoje elgiasi dorai... Ar jis užsidirba gerą *karmą*?

Śrīla Prabhupāda: Taip, sąžiningumas yra gera *karma*. „Bhagavad-gītoje“ [16.5] išsamiai paaiškinta, kaip tapti doru žmogumi:

*daivī sampad vimokṣāya
nibandhāyāsuri matā*

Jei išsiugdysite *daivī sampad* (transcendentines savybes), pasieksite *vimokṣāyā* (išsivadavimą). *Nibandhāyāsuri* – jei ugdote demonišką savybę, vis labiau klimpsite į materialios būties liūną. Deja, šiuolaikinė civilizacija nežino, kas yra išsivadavimas ir ką reiškia patekti į materijos spąstus. Žmonės neturi žinių. Jei paklausčiau jūsų, kas yra išsivadavimas, ar galėtumėte atsakyti? [*Tyla*] O ką reišk-

kia „pakliūti į materialios būties spąstus“? [Tyla] Vedų literatūroje šios sąvokos sutinkamos nuolat, tačiau šių laikų žmonės net nežino, ką jos reiškia. Jie paskendę tamsoje ir yra kvaili, tačiau didžiuojasi savo „mokslo pažanga“. Na, tai kas yra išsivadavimas? Esate dėstytojas, mokytojas – ar galite atsakyti?

Bobas: Tiksliai negaliu pasakyti. Jei galėčiau, pats greitai jį pasiečiau.

Šrīla Prabhupāda: Bet jei nežinote, kas yra išsivadavimas, jo nepasieksite – nei greitai, nei lėtai. [Visi juokiasi.] Visų pirma reikia suprasti, kas yra išsivadavimas. Jeigu nežinote, kur traukinys važiuoja, kokia prasmė aiškintis, koku greičiu jis važiuoja? Vis tiek nesužinosite jo maršruto galutinio tikslo. Tai kas yra išsivadavimas? Dabar aš klausiu jūsų. Iki šiol jūs kasdien klausinėjote. Dabar klausiu aš.

Bobas [juokiasi]: Gerai... Leiskite truputį pagalvoti.

Šrīla Prabhupāda: „Śrīmad-Bhāgavatam“ taip aiškina, kas yra išsivadavimas. Sanskrito kalba išsivadavimas yra *mukti*. Taigi „Bhagavatam“ pasakyta:

*muktir hitvānyatha rūpam
svarūpena vyavasthitih
[„Śrīmad-Bhāgavatam“ 2.10.6]*

Žmogus turėtų liautis gaišęs laiką niekam ir grįžti į savo pirmine padėtį. Tačiau problema ta, kad jis nežino, kokia jo pirminė padėtis ir kaip teisingai elgtis. Paprastai žmonės vadovaujasi savo supratimu, kiekvienas savaip, nes nežino, kas yra teisinga. Šiuolaikinė visuomenė neturi elementarių žinių apie tai, kaip teisingai gyventi, todėl jų padėtis yra labai sunki. Jie nieko nežino.

Bobas: Ka, jūsų nuomone, reiškia būti sąžiningu?

Šrīla Prabhupāda: Jei nežinai, kas yra sąžiningumas, kaip gali būti sąžiningas? Pirmiausiai reikia žinoti, kas tai yra. Gal galite pasakyti jūs, kas tai yra?

Bobas: A-a-a... Sąžiningumas – tai širdies balsas.

Šrīla Prabhupāda: Vagis irgi girdi širdies balsą: „Turi vogti, nes turi išmaitinti savo vaikus. Tu privalai tai daryti.“ Ar tai reiškia, kad jis yra sąžiningas? Visi taip mano. Mėsininkas mano: „Toks mano

gyvenimas – privalau skersti gyvulius.“ Kuo vardu buvo medžiotojas, kurį sutiko Nārada Munis?

Śyāmasundara: Mṛgāri.

Śrīla Prabhupāda: Taip, Mṛgāri. Nārada jo paklausė: „Kodėl tu žudai?“ O šis atsakė: „Iš to gyvenu, to mane išmokė tėvas.“ Taigi jis sąžiningai dirbo savo darbą. Sąžinės jausmą iškiepija kultūra. Vagis turi savo supratimą apie kultūrą. Jis mano, kad vogti yra sąžininga.

Bobas: Tai kas yra sąžiningumas?

Śrīla Prabhupāda: Kaip tik to aš jūsų ir klausiau. [*Visi juokiasi.*] Būti sąžiningu reiškia nesikėsinti į kito nuosavybę. Tai – sąžiningumas. Tarkime, šis stalas priklauso man. Ar būtų sąžininga, jei išeidamas jį išsineštumėte? Trumpai sakant, būti sąžiningu reiškia nesisavinti to, kas tau nepriklauso. Tai yra sąžiningumas

Bobas: Sąžiningą žmogų valdo dorybės *guṇa*?

Śrīla Prabhupāda: Žinoma, visiškai teisingai. Dorybės *guṇa* – tai žinojimas. Jei jūs žinote, kad stalas priklauso ne jums, o man, nesisavinsite jo. Taigi pirmiausia reikia žinoti, kas kam priklauso, tada galima kalbėti apie sąžiningumą.

Bobas: Sakote, dorybės *guṇa* – tai žinios apie Dievą, bet juk sąžiningas gali būti ir nelabai ką apie Dievą težinantis žmogus. Tiesiog žmogus yra sąžiningas ne dėl to, kad taip nori Dievas, o dėl to, kad jaučia pats turįs taip elgtis.

Śrīla Prabhupāda: Dievas nori, kad visi būtų sąžiningi. Kodėl Jis turėtų mąstyti kitaip?

Bobas: Galima vykdyti Dievo valią, net neįtariant, kad ją vykdui. Pavyzdžiui, žmogus, veikiamas...

Śrīla Prabhupāda: Ne, vykdyti Dievo valią to nežinant, – tai absurdiška. Pirmiausia reikia žinoti, ko Dievas nori, o vykdyti Jo valią ir yra sąžiningumas.

Bobas: Norite pasakyti, kad neturint žinių apie Dievą neįmanoma būti sąžiningu?

Śrīla Prabhupāda: Ne. Viskas, kas egzistuoja, priklauso Dievui. Jis yra aukščiausiasis džiaugsmo subjektas bei visų gyvųjų būtybių draugas. Tai patvirtina „Bhagavad-gītā“. Kas supranta šiuos tris dalykus, tas žino viską, ką būtina žinoti. Pakanka suprasti, kad Dievas – visos esaties savininkas, visų gyvųjų būtybių draugas ir aukščiausiasis džiaugsmo subjektas. Sutiksite, kad, kalbant apie

kūna, džiaugsmo subjektas yra skrandis, o ne rankos, kojos, akys ar ausys. Kitos kūno dalys tarnauja skrandžiui. Akys – grifas pakyla į septynių mylių aukštį vien tam, kad pamatytų sau tinkamą maistą. Argi ne taip?

Bobas: Taip.

Śrīla Prabhupāda: Jo sparnai neša jį link pastebėto grobio, snapas stveria, o skrandis mėgaujasi. Taip ir visos materialios ir dvasinės kūrinijos centras yra Dievas Kṛṣṇa. Jis yra aukščiausiasis džiaugsmo subjektas. Pasitelkus kūno analogiją tai nesunku suprasti. Kūnas taip pat yra atskira kūrinija – veikia tuo pačiu principu kaip ir visata. Šis mechanizmas veikia net gyvūnų kūnuose. Kūnas ar kosminė kūrinija – mechanizmas praktiškai nesiskiria. Taigi nesunku suprasti, kad kūne – jūsų kūne, mano kūne – džiaugsmą patiria skrandis. Jis yra svarbiausias džiaugsmo subjektas ir taip pat draugas. Jei skrandis neišsavinins maisto, nukentės ir kitos kūno dalys. Taigi jis – mūsų draugas. Jis suvirškina maistą ir paskirsto energiją visoms kūno dalims. Ar ne taip?

Bobas: Na, taip.

Śrīla Prabhupāda: Taip ir Dievas Kṛṣṇa yra kūrinijos centras – jos skrandis. Jis yra aukščiausias džiaugsmo subjektas, kiekvienos gyvos būtybės draugas ir kaip visos esaties savininkas išlaiko visas gyvasias būtybes. Karalius gali aprūpinti savo pavaldinius, nes viskas priklauso jam. Kaip galima tapti visų gyvųjų būtybių draugu, jei nesi savininkas. Reikia tai suprasti: Kṛṣṇa yra džiaugsmo subjektas, gyvųjų būtybių draugas ir visos esaties savininkas. Jei tai suprantate, vadinasi, suprantate viską.

yaśmin vijñānate sarvaṁ evaṁ vijñātāṁ bhavati

[„Muṇḍaka Upaniṣada“ 1.3]

Jei tik suvoksite Kṛṣṇą remdamiesi šiomis trimis formulėmis, jūsų žinios taps tobulos. Daugiau nieko nereikia. Tačiau žmonės nenori to pripažinti: „Kodėl viskas turi priklausyti Kṛṣṇai? Kodėl ne Hitle-riui ar Niksonui...“ Ir taip vyksta iki šiol. Todėl mes niekaip negalime išspręsti savo problemų. Jei įsisąmoninsite šias tris tiesas, jūsų žinojimas taps tobulas. Bet jūs nenorite to pripažinti – jūsų protas tuojau ras daugybę prieštara- vimų, trukdančių jas suprasti. Tai ir yra visų problemų priežastis. „Bhagavad-gītoje“ [5.29] aiškiai pasakyta:

*bhoktāraṁ yajña-tapasām
sarva-loka-maheśvaram
suhṛdaṁ sarva-bhūtānām
jñātvā māṁ śāntim ṛcchati*

[„Išminčiai, kurie suvokė, kad Aš – galutinis aukų ir askezių objektas, visų planetų ir pusdievių Aukščiausiasis Viešpats ir geranoriškas visų gyvųjų būtybių draugas, pakyla virš materialių kančių.“] Bet mes nenorime su tuo sutikti. Mes sugalvojame savus valdininus, draugus ir džiaugsmo subjektus, kurie ima kariauti tarpusavyje. Taip vyksta visame pasaulyje. Tačiau jei suteiksime žmonėms žinių ir jie jas priims, pasaulyje išsigalės taika – *śāntim ṛcchati*. Tai yra tikrasis išprusimas. Sąžiningas žmogus vadovaujasi šiuo principu ir niekada nesakys: „Tai priklauso man.“ Jis žino, kad viskas priklauso Kṛṣṇai ir turi būti panaudota Jo tarnystei. Tai yra sąžiningumas. Štai pavyzdžiui, šis pieštukas yra mano ir etiketo taisyklės reikalauja... Mano mokiniai klausia: „Ar galima pasiskolinti jūsų pieštuką?“ „Taip, prašom.“

Taigi jei žinau, kad viskas priklauso Kṛṣṇai, kaip galiu ką nors imti be Jo leidimo. Tai būtų nesąžininga. Tokia yra žinojimo esmė. Kas to nesupranta, tas yra neišmanėlis. Kvailys. Kvailas žmogus ir įvykdo nusikaltimą. Nusikaltėliai yra kvailiai. Jie nusižengia įstatymui dėl neišmanymo. Taigi neišmanymas nėra palaima, tačiau problema ta, kad ten, kur jis laikomas palaima, kvaila būti protingu. Pasaulis paskendęs neišmanyme, bet visus tai tenkina. Kalbos apie Kṛṣṇos sąmonę daugumai žmonių ne prie širdies. Jei pasakysiu, kad „viskas priklauso Kṛṣṇai ir tai ne jūsų“, jums vargu ar patiks. [*Visi juokiasi.*] Štai jums įrodymas – nežinojimas yra palaima.

Savo kalbomis mes rizikuojame ižeisti žmones. Be to, jie pamąstys, kad esame kvailiai. Jei pasakysiu turtingam žmogui – „Jūsų turtai jums nepriklauso, jie priklauso Kṛṣṇai, todėl panaudokite juos Jam,“ – mano žodžiai jį papiktins.

*upadeśo hi mūrkhānām
prakopāya na śantaye*

„Nenaudėliai pyksta, kai bandai juos pamokyti.“ Todėl mes kreipiamės į juos kaip elgetos: „Gerbiamas pone, jūs toks nuostabus

žmogus! Aš esu vargšas *sannyāsis* ir noriu pastatyti šventyklą. Gal galėtumėte paaukoti šiam kilniam tikslui.“ Tada jis pagalvoja: „Ka gi, reikia šiam elgetai paaukoti.“ [*Visi juokiasi.*] Bet jei pasakyčiau: „Pone, turite milijonus dolerių, bet šie pinigai yra Kṛṣṇos. Atiduokite juos man, nes aš esu Kṛṣṇos tarnas,“ – tuomet jis... [*Susirinkusieji juokiasi.*] Na, jam tikrai nepatiktų. O jei kreipčiausi į jį kaip elgeta, galbūt jis ir paaukotų. Jei pasakyčiau jam tiesą, jis neduotų nė skatiko. [*Vėl visi juokiasi.*] Norėdami įtikinti žmogų mes kreipiamės į jį kaip elgetos, bet mes nesame elgetos. Mes – Kṛṣṇos tarnai. Mums nieko iš niekieno nereikia, nes mes žinome, kad Kṛṣṇa viskuo mus aprūpins. Tokia yra žinojimo esmė. Pavyzdžiui, kai vaiko rankose atsiduria šimto dolerių vertės čekis, mes bandome jį atgauti pataikaudami: „Geras vaikas. Ar nori saldainio? Štai tau saldainis, o tu man atiduok šį daikčiuką. Kam tau jis.“ Ir vaikas sutinka: „Gerai, imk.“ Ledinukai po kelis centus labai skanūs... Mums tenka griebtis šios gudrybės. Kodėl? Todėl, kad už Kṛṣṇos pinigų pasisavinimą tas žmogus keliautų į pragarą, o gavę iš jo kažkiek pinigų, suteiktume jam galimybę prisidėti prie Kṛṣṇos sąmonės.

Bobas: Ir tada jis nekeliaus į pragarą?

Šrīla Prabhupāda: Ne. Jūs jį išgelbėsite, nes bus įskaitytas kiekvienas Kṛṣṇai paaukotas centas: „O, šis žmogus paaukojo Kṛṣṇai centą.“ Tai *ajñāta-sukṛti* [nesąmoningai atliekama atsidavimo Viešpačiui tarnystė]. Dauguma žmonių neturi dvasinių žinių, todėl šventieji stengiasi jiems pamokslauti ir suteikti galimybę pasitarnauti Kṛṣṇai. Tokia šventojo pareiga. Bet jei paaukotas pinigų jis išleidžia savo poreikiams, jis keliaus į pragarą. Tada jis ne šventasis, o sukčius. Nusikaltėlis. Jis negali leisti jam paaukotų pinigų savo malonumui.

Bobas: Aš galvoju apie savo pažįstamus, kurie nėra Kṛṣṇos *bhaktai*.

Šrīla Prabhupāda: Kṛṣṇa – tai Dievas.

Bobas: Jie mažai ką težino apie Dievą, tačiau yra sąžiningi ir nesiėkėsina į svetimą turtą. Jie stengiasi būti sąžiningi kitų atžvilgiu.

Šrīla Prabhupāda: Taip, jie nevagia iš kitų žmonių, bet vagia iš Kṛṣṇos.

Bobas: Vadinasi, jie tik iš dalies sąžiningi?

Šrīla Prabhupāda: Ne, nesąžiningi. Jei žmogus nesupranta, kad viskas priklauso Kṛṣṇai jis negali būti sąžiningas.

Bobas: Aš žinau... Vienaip ar kitaip, tie žmonės... Kiti galėtų pavogti, bet niekada to nedarytų. Manau, dėl to jie verti kažko gero.

Śrīla Prabhupāda: Bet jei žmogus mano, kad jis nevagia, tai dar nereiškia, kad jis nėra vagis. Viskas priklauso Kṛṣṇai, todėl, jei jis kažkuo naudojasi, vadinasi, jis vagia.

Bobas: Bet juk jo negalima lyginti su tikru vagimi?

Śrīla Prabhupāda: Gal jūs ir nežinote, kad šis pledas yra mano, bet, jei jį pasisavinsite, būsite vagis.

Bobas: Bet kai pats žinai, kad vagi, ar tai ne didesnis nusikaltimas? Juk tai ne tas pats, kas paimti daiktą, kai manai, jog jis niekieno.

Śrīla Prabhupāda: Bet tai irgi vagystė, nes viskas kažkam priklauso, o jūs imate nepasiklausę. Galbūt jūs ir nežinote, kam priklauso, bet kažkam tai priklauso – kitaip negali būti. Tai yra tikrasis žinojimas. Kartais pakėlėse guli palikta brangi statybinė technika ir medžiagos – tai valstybinis turtas keliams remontuoti ar elektros kabeliams tiesti. Kažkas gali pagalvoti: „Kaip man pasisekė! Tokie daiktai mėtos! Mielai juos priglausiu.“ Ar tai ne vagystė?

Bobas: Vagystė.

Śrīla Prabhupāda: Žmogus nežino, kad tie daiktai – valstybės, bet, jei juos paima, yra vagis. Jis bus suimtas ir nubaustas. Viskas, kad ir ką paimtumėm... Pavyzdžiui, riešukučios upės vandens. Ar upė priklauso jums?

Bobas: Ne.

Śrīla Prabhupāda: Vadinasi, jei geriate, vagiate. Ne jūs sukūrėte upę. Jūs nežinote, kam ji priklauso, tačiau aišku, kad ne jums. Todėl, nesvarbu, kad nežinote, kam upė priklauso, jei geriate jos vandenį, esate vagis. Jūs galvojate, kad esate sąžiningas žmogus, o iš tikrųjų vagiate. Mes turime prisiminti Kṛṣṇą: „Kṛṣṇa, Tu viską sukūrei, duok man atsigerti.“ Tada būsimė sąžiningi. *Bhaktai* visada galvoja apie Kṛṣṇą. Kad ir ką bedarytų, jie visada atsimena, kad viskas priklauso Jam. Tai yra tikrasis sąžiningumas. Neįsisąmoninęs Kṛṣṇos žmogus yra vagis, sukčius, plėšikas. Jis neturi gerų savybių. Jis nėra nei sąžiningas, nei išmintingas, jis yra žemo lygio. Tai ne dogmos. Tai faktas. [Neilga pauzė.] Ar dabar aišku, kas yra žinios ir kas yra sąžiningumas?

Bobas: Kažkuria prasme taip.

Śrīla Prabhupāda: Yra dar ir kita prasmė? [Bobas juokiasi.] Sakote,

kita prasmė... Na tai dėstykite savo poziciją! [*Bobas vėl juokiasi. Juokiasi ir Śrīla Prabhupāda.*]

Ar gali būti kitaip? Niekas negali nuginčyti mūsų filosofijos. Mes tuo įsitikinome. Todėl mes sakome visiems: „Turite klausimų?“ Kṛṣṇa visada mus saugo, todėl didžiausiose auditorijose daugybėje šalių po paskaitos visada klausiu: „Ar turite klausimų?“

Bobas: Dabar neturiu.

Śrīla Prabhupāda: Londone turėjome... Kiek dienų vyko paskaitos?... Kaip vadinasi ta vieta? Konveiholas?

Bhaktas: Dvylika dienų. Taip, Konveiholas.

Śrīla Prabhupāda: Po kiekvienos programos klausdavau: „Turite klausimų?“

Bobas: Ir daug būdavo klausimų?

Śrīla Prabhupāda: O taip! Daugybė kvailų klausimų! [*Visi juokiasi.*]

Bobas: O ką reiškia „kvailas“?

Śrīla Prabhupāda: Kvailas yra tas, kuris nieko neišmano.

Svečias: Prabhupāda, turiu asmeninį klausimą?

Śrīla Prabhupāda: Taip.

Svečias: Neseniai Kalkutoje buvo surengta savaitės protesto akcija prieš žiaurų elgesį su gyvūnais.

Śrīla Prabhupāda: Mmm... [*Nusijuokia.*] Štai jums dar vienas kvailumo pavyzdys. Jie skelbia, kad kovoja su žiauriu elgesiu, o laiko tūkstančius skerdyklų. Suprantate? Tai kvaila. Jie kankina gyvūnus ir kuria bendriją... Šutvė vagių oficialiai pasivadina „Goodman and company“ [*„Gerasis žmogus ir kompanija“*]. Ar matėte kada tokias iškasas?

Cirirāja: Vakar sakėte, kad dvasinis mokytojas kenčia už savo mokinių nuodėmes. Ką jūs turite omenyje sakydamas „nuodėmės“?

Śrīla Prabhupāda: Štai jūs davėte įžadą laikytis keturių reguliuojančiųjų principų ir, jei jį sulaužote, padarote nuodėmę. Jei duodate pažadą ir jį sulaužote, nusidedate. Viskas labai paprasta: jei netesite duoto žodžio ir darote nesąmones, esate nusidėjęs. Ar ne taip?

Cirirāja: Taip. Bet yra dalykų, kuriuos privalome atlikti...

Śrīla Prabhupāda: Hm-m?

Cirirāja: Yra dalykų, kuriuos turime daryti, nes pažadėjome, bet, kad ir kaip stengiamės, nesugebame jų deramai atlikti.

Śrīla Prabhupāda: Kaip suprasti? Stengiatės ir negalite? Kodėl?

Cirirāja: Na, negaliu dėmesingai kartoti *mantros*. Būna, kad nuoširdžiai bandau, tačiau...

Śrīla Prabhupāda: Tai – ne nusižengimas. Jei stengiatės, bet dėl patirties trūkumo nepasiseka, jūs – nekaltas. Jūs stengėtės. „Śrīmad-Bhāgavatam“ pasakyta... Jeigu *bhaktas* iš visų jėgų stengiasi, bet jam nepavyksta, Kṛṣṇa jam atleidžia. „Bhagavad-gītoje“ [9.30] taip pat sakoma:

*api cet su-durācāro
bhajate mām ananya-bhāk
sādhur eva sa mantavyaḥ*

Kartais seni ipročiai nevalia priverčia mus padaryti kvailystę, nes, žmonės sako, ipratimas – antrasis prigimimas. Bet tai nereiškia, kad mokyns yra niekam tikęs. Vis dėlto jis turėtų atgailauti už tai ir stengtis nesuklupti kitą sykį. Bet ką padarysi, ipratimas – antrasis prigimimas. Kartais nepaisant visų pastangų patenki į *mayos* spąstus, nes ji labai stipri. Tai atleistina. Kṛṣṇa atleidžia. Bet Jis neatleidžia tiems, kurie nusižengia sąmoningai. Tas, kuris galvoja: „Aš esu *bhaktas*. Aš kartoju *mantrą* ir ji mane apsaugos,“ – iš tiesų smarkiai nusideda.

8

Kršnos sąmonės tobulinimas

Springfildas, Naujasis Džersis, 1972 m. birželio 12 d.

Brangus Prabhupāda,
Nuolankiai Jums lenkiuosi.

Dažnai lankausi pas Niujorko šventyklos *bhaktus* ir tikiuosi, kad šie puikūs žmonės ir iškilūs Dievo tarnai padės man tobulėti Kršnos sąmonės kelyje. Mano sužadėtinė taip pat ateina į šventyklą ir pradėjo kartoti *mantrą*. Iki tol, kai parašiau jai iš Indijos, ji ničnieko nežinojo apie Kršnos sąmonę. Ātreya Rši pakvietė mus į savo namus, kad pamatytume, kaip atrodo idealus šeimyninis gyvenimas.

Balandžio pabaigoje tarnavimo Taikos korpuse baigties proga lankiausi Bombėjuje. Man pasisekė – truputį susirgau ir dėl to turėjau progos pabūti net porą savaičių. Susipažinau su *bhaktais* iš Džuhu. Gaila, kad prasilenkėme – jūs vos prieš penkias dienas buvote išvykęs iš Bombėjaus.

Mažai ką suprantu, bet mano širdis linksta prie Kršnos sąmonės ir, tikiuosi, kad kada nors tvirtai žengsiu šiuo keliu.

Nekantriai laikiu, kada Ātreya Ršis papasakos man apie Los Andželo šventyklą ir tikiuosi netrukus išvysti Jus Niujorke.

Esu labai dėkingas Jums už man parodytą gerumą, nors visiškai jo nenusipelniau.

Nuoširdžiai Jūsų,
Bob Cohen

A. C. Bhaktivedanta Svamis
ISKCON, Los Andželas
1972 m. birželio 16 d.

Bobui Cohenui
Springfildas, Naujasis Džersis

Brangus Bobai,

Siunčiu jums savo palaiminimus, Bobai. Ačiū už laišką. Labai malonu girdėti apie jūsų jausmus. Džiugu, kad bendraujate su *bhaktais*. Esate geras, protingas ir gerai išauklėtas jaunuolis, todėl neabejoju, kad netrukus gausite visus Kṛṣṇos palaiminimus ir Kṛṣṇos sąmonė padės jums tapti laimingu. Žmogus tobulėja Kṛṣṇos sąmonės kelyje, kai savo noru atsisako prisirišimų prie materialios gamtos, *māyos*. Toks atsižadėjimas vadinamas *tapasya*. Tačiau mes nepritariame beprasmiškoms askezėms. Kiekvienas filosofinės ir mokslinės mąstysenos žmogus, koks esate jūs, pirmiausia turėtų išsiaiškinti, kas yra transcendentinės žinios. Jei įgysite dvasines žinias, savaime imsite praktikuoti *tapasyą* ir sparčiai tobulėti dvasiniame kelyje. Taigi tas, kuris nori pasiekti gyvenimo tobulumą, pirmiausia turi įgyti žinias. Todėl patariu kasdien, kai tik galite, skaityti mūsų knygas ir stengtis visais aspektais suprasti mūsų filosofiją bei diskutuoti apie ją su Niujorko šventyklos *bhaktais*. Taip pamažu išsiugdysite tikėjimą, o jūsų nuoširdumas ir atsidavimo Viešpačiui tarnystė padės jums tobulėti.

Norint įgyti išminties, svarbiausia ir vienintelė sąlyga – tikėti manimi ir Kṛṣṇos sąmonės metodu. Jei yra tikėjimas, atsiras ir suvokimas. Kuo giliau suprasite mūsų filosofiją, tuo atgrasesnės jums taps iliuzinės energijos pagundos. Ir kai savo noru atsiribosite nuo visų materialaus pasaulio prisirišimų, sėkmė jums bus garantuota.

Manau, kaip tik dabar *bhaktai* spausdina mūsų pokalbių Māyāpure įrašus ir ketina išleisti knygą „Tobuli klausimai, tobuli atsakymai“. Kai tik ji bus išleista, atsiųsiu jums egzempliorių. Vykdamas į *Ratha-yātros* festivalį Londone dviem ar trim dienom užsuksiu į Niujorką. Dar negaliu pasakyti kada, bet greičiausiai pirmosiomis liepos dienomis. Jei palaikysite ryšį su Bali Mardana, jis jums praneš tikslią mano atvykimo datą. Man būtų malonu vėl pasimatyti su jumis Niujorke. Jei turite kokių klausimų, galėtume juos aptarti.

Linkiu jums geros sveikatos ir puikios nuotaikos.

Visada jums gero linkintis
A. C. Bhaktivedanta Svamis Prabhupāda

9

Ateities pasirinkimas

Niujorkas, JAV, 1972 m. liepos 4 d.

Bobas: Ačiū jums už šiltą laišką. Gavau jį maždaug prieš savaitę.

Śrīla Prabhupāda: Jūs esate labai sumanus jaunuolis, todėl pasistenkite suprasti mūsų filosofiją. Tai labai svarbu. Žmonės švais-to energiją jusliniams malonumams. Jie nežino, kas jų laukia kitą gyvenimą. Po mirties mes toliau gyvename, bet dauguma žmonių nieko apie tai nežino. Dabartinis gyvenimas yra pasiruošimas būsi-mam gyvenimui, bet žmonės to nežino. Šiuolaikinė švietimo siste-ma, – nė vienas universitetas, – negali suteikti dvasinių žinių, šioje srityje jie yra visiškai bejėgiai. Mūsų kūnas kinta kiekvieną akimir-ką – tai patvirtina ir medicinos mokslas. Numirus šiam kūnui, turėsime persikelti į kitą. Kaip pereiname į kitą kūną? Koks jis bus? Šiuos klausimus galime išsiaiškinti. Pavyzdžiui, žmogus studijuoja inžineriją ar mediciną ir jis žino, kad išlaikęs egzaminus taps inži-nieriumi ar gydytoju. Lygiai taip, priklausomai nuo to, kaip gyve-name šį gyvenimą, pelnysime tam tikrą padėtį kitą gyvenimą.

Barbara [*Bobo žmona*]: Ar galime patys nuspręsti, kuo norime būti?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Štai mes nusprendėme grįžti pas Kṛṣṇą. Toks mūsų sprendimas – nes norime grįžti namo, atgal pas Dievą. Jei norite įgyti gerą išsilavinimą, nusprendę tapti gydytoju ar inži-nieriumi, jūs siekiate šio tikslo ir mokotės, kad įgytumėte kvalifi-

kaciją. Taip pat galite nutarti, ką veiksite kitą gyvenimą. Jei patys nenuspręsite, už jus nuspręs materialioji gamta.

Barbara: Ar gali būti, kad praeitą gyvenimą turėjau Kṛṣṇos sąmonei ir todėl dabar vėl susidūriau su Kṛṣṇos sąmone?

Śrīla Prabhupāda: Kai *bhaktas* visa širdimi nusilenkia Kṛṣṇai, jis nebegrįžta į materialųjį pasaulį. Tačiau jei jo širdyje tebėra ydų, jam tenka čia sugrįžti, bet jis gimsta geroje šeimoje. *Śucinām śrīmatām gehe yoga bhraṣṭo 'bhijāyate*: „Jogas, kuriam nepavyko pasiekti tobulumo, gimsta religingoje arba aristokratiškoje šeimoje.“ Dievas žmogų apdovanojo intelektu, todėl jis gali pasirinkti savo ateitį. Tik žmogus turi šią galimybę. Gyvūnas neturi gebėjimo priimti sprendimą, tačiau mums suteikta apgalvoto pasirinkimo galimybė. Jei elgsiuosi taip – sėkmė man garantuota, o jei kitaip – nieko nepešiu. Mes turime galimybę rinktis ir privalome ja pasinaudoti. Privalome išsiaiškinti, koks yra gyvenimo tikslas ir atitinkamai elgtis. Tuo žmonių visuomenė ir skiriasi...

Barbara: Ar Jūs kada nors matėte Kṛṣṇą?

Śrīla Prabhupāda: Taip.

Barbara: Iš tikrųjų?

Śrīla Prabhupāda: Matau Jį kasdien, kiekvieną akimirką.

Barbara: Bet ne materialiu pavidalu?

Śrīla Prabhupāda: Jis neturi materialaus pavidalo.

Barbara: Bet šventykloje yra paveikslų su Kṛṣṇos atvaizdu...

Śrīla Prabhupāda: Tai ne materialus pavidalas. Jums atrodo, kad Jo kūnas materialus, nes jūsų regėjimo joslės, jūsų akys yra materialios. Materialus regėjimas neleidžia jums išvysti dvasinės formos. Todėl iš begalinės malonės Kṛṣṇa apsireiškia tokiu pavidalu, kurį mes galėtume matyti. Tačiau tai nereiškia, kad jo kūnas – materialus. Tarkime, pas jus, išreikšdamas savo malonę, sutiko užsukti prezidentas. Tai nereiškia, kad įžengęs į jūsų namus jis nusileido iki jūsų padėties. Jis tiesiog pamalonino jus savo vizitu, bet jūsų padėties iš esmės skiriasi. Taip ir Kṛṣṇa. Kadangi materialiomis akimis mes negalime regėti Kṛṣṇos, Jis maloningai apsireiškia mums per paveikslus ar medžio bei akmens skulptūras. Kṛṣṇa nesiskiria nuo Savo atvaizdo paveiksle ar Jo pavidalą ikūnijančios skulptūros, nes viskas, kas egzistuoja, yra Kṛṣṇos.

Barbara: Kas atsitinka su mūsų siela, kai mirštame?

Śrīla Prabhupāda: Ji gauna kitą kūną.

Barbara: Iš karto?

Śrīla Prabhupāda: Taip. Tai tarsi persikraustymas į kitą butą. Pirmiausia jūs susirandate butą, o tada palikę senąjį persikraustote.

Barbara: Tai mes galime žinoti iš anksto koki kūną gausime?

Śrīla Prabhupāda: Taip, jei esate tinkamai pasirengę. Priešingu atveju viskuo pasirūpins materialioji gamta. Turintieji tikrąsias žinias žino, kas jų laukia, o tiems, kurie jų neturi, teks paklusti materialiosios gamtos jėgoms. Jei jūs to nežinote, vadinasi, nepasirengęte kitam gyvenimui. Tai, apie ką atsitiktinai pagalvosite mirties akimirka, ir nulems jūsų naują kūną. Jūsų sąmonės lygis nulems, koks bus jūsų naujas kūnas, o jį suteiks materialioji gamta.

Barbara: O ką duoda *mantros* kartojimas?

Śrīla Prabhupāda: Paklauskite vaikinų [*rodo ranka į bhaktus*]. Jie jums paaiškins.

Bobas: Jūs sakote, kad Kṛṣṇa viską valdo. Kaip Jis valdo tuos, kurie Jam nenusilenkia?

Śrīla Prabhupāda: Per *māyā*. Taip, kaip šalį valdo vyriausybė. Karalystę valdo karaliaus ministrai.

Bobas: O *bhaktus*?

Śrīla Prabhupāda: Kaip žmogus, kuris rūpinasi savo mylimaisiais. Jei turite vaiką ir jį mylite, jo paties labai kontroliuojate jo gyvenimą, jo poelgius. Jei jis kiša ranką į ugnį, jūs sakote: „brangusis, neliesk – nudegsi.“ Todėl *bhaktas* niekada neišklęsta iš teisingo kelio, nes jam kiekvieną akimirka vadovauja Kṛṣṇa. O už tuos, kurie neišsiugdė Kṛṣṇos sąmonės, atsakinga *māyā* ir ji, kaip jau jums žinoma, gerai atlieka savo darbą.

Bobas: Ar man bei kitiems žmonėms mirties laikas jau numatytas dar prieš mums gimstant? Ar man gimus mano gyvenimo trukmė jau yra nulemta?

Śrīla Prabhupāda: Taip.

Bhaktas: Ir niekas negali nieko pakeisti?

Śrīla Prabhupāda: Niekas, išskyrus Kṛṣṇą.

Bhaktas: Tai ir savižudybė yra žmogaus lemtis?

Śrīla Prabhupāda: Ne, žmogus gali padaryti tokį pasirinkimą, nes jam duota tam tikra laisvė. Savižudybė nėra natūrali, ji prieštaraus gamtos dėsniams. Bet kadangi mums suteikta šiočia tokia pasi-

rinkimo laisvė, mes galime pasirinkti tai, kas prieštarauja gamtai. Kalinys negali laisvai išeiti iš kalėjimo, kol nesibaigė jo bausmės laikas, tačiau jis gali nusižengdamas įstatymui pabėgti. Tokiu atveju jo laukia dar vienas laisvės atėmimo terminas. Kalinys negali pats išeiti iš kalėjimo. Jei jam pavyksta pabėgti, tai reiškia, kad jis padaro dar vieną nusikaltimą. Jis bus suimtas ir jo kalėjimo laikas pratęstas, t.y. jis bus griežčiau nubaustas. Taigi šitaip likimo nepakeisi. Jei taip pasielgsime, dar labiau kentėsime. Bet jei mes išisąmoniname Kṛṣṇą, Jis gali pakeisti mūsų lemtį. Ne mes ją keičiame, o Kṛṣṇa. Jis sako: *aham tvāṁ sarva-pāpebhyo mokṣayiṣyāmi* – „Aš apsaugosiu tave.“ Jis keičia mūsų likimą mūsų labui.

Egzistuoja dviejų kategorijų žmonės: *bhaktai* ir ne *bhaktai* [tie, kurie nenusilenkia Kṛṣṇai]. Ne *bhaktus* valdo materialioji gamta, o *bhaktams* tiesiogiai vadovauja Pats Kṛṣṇa. Stambaus verslininko įmonėje dirba daug darbuotojų, kuriuos prižiūri įvairių skyrių viršininkai. Jis vadovauja darbuotojams netiesiogiai per paskirtus viršininkus, tačiau savo namuose vaikais jis rūpinasi pats. Abiejais atvejais valdžia yra jo rankose.

Lygiai taip valdo Dievas. Kai žmogus tampa *bhaktu*, jį imasi tiesiogiai globoti Dievas, o ne *bhaktas* priklauso nuo Viešpaties įgaliotos *māyos*. Vis dėlto nei vienu, nei kitu atveju jis nėra laisvas. Kiekvienas šalies pilietis yra kontroliuojamas šalies vyriausybės. Jei jis laikosi įstatymų, jį kontroliuoja civilinės saugos žinybos, jei ne – tada patenka į teisminių institucijų akiratį. Todėl žmogus negali teigti esąs nepriklausomas. Tai tiesiog neįmanoma. Visi esame valdomi. Ir tas, kuris teigia „aš nuo niekieno nepriklausau“, tiesiog prasilenkia su sveiku protu, yra pamišėlis. Visi esame priklausomi. Yra tik dvi galimybės: paklusti Dievui arba Jo įgaliotai *māyāi*. Jei jus valdo *māyā*, jūs tuščiai praleidžiate gyvenimą. Jūs gyvenimas po gyvenimo gimstate materialiam pasaulyje pakeisdamas materialius kūnus. Tačiau jei pasirenkate Dievo vadovavimą, palikę šį kūną, grįšite namo, atgal pas Dievą. Tokiu atveju jūsų gyvenimą vainikuoja sėkmė. Jūs nesate laisvas – tai neįmanoma. Tai suprasiti ir yra išmintis. „Bhagavad-gītoje“ pasakyta: *bahūnāṁ janmanāṁ ante jñānavān māṁ prapadyate*. „Po daugybės gyvenimų, praleistų klaidžiojant ir ieškant tiesos, žmogus nusilenkia Man.“ *Vāsudevaḥ sarvaṁ iti*: „Kṛṣṇa, Tu esi būties esmė, todėl atėjau pas Tave. Neat-

stumk manęs, nes visa siela Tau nusilenkiau. Vadovauk man. Noriu, kad Tu būtum mano valdovas. Aš ilgai leidausi valdomas įvairių nenaudėlių – ir kas iš to? Aš leidausi valdomas juslių ir tarnavau vadinamajai šeimai, visuomenei, valstybei, tautai, tarnavau šunims. Bet aš netapau laimingu. Dabar praregėjau ir noriu, kad Tu būtu-
mei mano valdovas. Užuoť tarnavęs šuniui, aš renkuosi tarnystę Dievui.“ Tokia Kṛṣṇos sąmonės esmė. Ar neteko matyti žmogaus, kuriam vadovauja šuo? Šuo sustoja gatvėje kada nori, tuština, o žmogus kantriai laukia. Argi ne taip? Šuo tuština ir šlapinasi, o jo „šeimininkas“ tuo metu galvoja: „Aš – jo šeimininkas.“ Bet iš tiesų jis tarnauja savo šuniui. Taip veikia *māyā*: jis pats tarnauja šuniui, bet mano esąs jo šeimininkas. Be Kṛṣṇos sąmonės sunku tą suprasti. Akivaizdu, kad šuo tapo žmogaus valdovu, bet žmogus laiko save šeimininku. Ką manote jūs? Ar ne šuo vadovauja žmogui?

Bobas: Taip, šuo.

Šrīla Prabhupāda: Tačiau žmogus įsivaizduoja, kad jis yra šuns šeimininkas. Vedęs vyras tarnauja savo žmonai, vaikams, netgi savo tarnams – praktiškai visiems, – bet jis mano: „Aš esu čia šeimininkas.“ Prezidentas Niksonas galvoja, kad jis yra šalies šeimininkas, bet ir jis yra priklausomas. Jo tarnai – visuomenė, gali jį nuvers-
ti bet kurią akimirką. Kai jam buvo suteikiamos prezidento galios, jis žadėjo: „aš ištikimai jums tarnausiu“ ir „aš būsiu jūsų tarnas“, todėl žmonės ir išrinko jį: „Gera, būk mūsų prezidentas.“ Dabar jis vėl prašo: „Rinkite mane vėl!“ Tai reiškia, kad jis tarnas, bet jis mano, kad yra valdovas. Štai kokia situacija. *Māyā*. Žmogus, pakliu-
vęs į *māyos* pinkles, manosi esąs šeimininkas, bet iš tiesų yra tarnas. *Bhaktas* žino, kad jis yra ne šeimininkas, o tarnas. Toks yra skirtu-
mas tarp *māyos* ir realybės. *Bhaktas* bent jau žino, kad yra tarnas. Kai tarnas pradeda manyti esąs šeimininkas, jis gyvena iliuzijoje, bet kai jis suvokia, kad yra tarnas, pasiekia išsivadavimą, *mukti*, nes išsiva-
duoja iš klaidingos savimanos pančių. Pamąstykite apie tai. Dievo tarno niekada neužvaldo iliuzinės mintys, nes jis žino savo tikrą-
ją padėtį. *Svarūpena vyavasthitīḥ*. *Mukti*, išsivadavimas, – tai suvokti savo natūralią padėtį. Aš esu tarnas. Ir jei aš suvokiu, kad esu tarnas, vadinasi, esu laisvas. Jei žmogus įsivaizduoja, kad yra šeimininkas, jis nėra laisvas. Jis yra vergas. Toks esminis skirtumas tarp sąlygotos ir laisvos būties.

Kr̥ṣṇą išisąmoninę *bhaktai* laiko save Dievo tarnais, todėl yra laisvi. Jiems nereikia siekti išsivadavimo – jie jau išsivadavę, nes grįžo į savo prigimtinių būvį. Jie žino, kad yra tarnai, o visi kiti žmonės išsivaizduoja esą žemės valdovai. Tai – iliuzija. Jūs niekada jokiomis aplinkybėmis netapsite valdovais, nes jūsų prigimtis – tarnauti. Kai tik imame laikyti save valdovais, pakliūvame į *māyos* spąstus. Bet jei savo valia nusilenkiame aukščiausiam valdovui, tučiuojau išsivaduoju. *Bhaktui* nereikia siekti išsivadavimo – kai tik jis nusilenkia Kr̥ṣṇai ar Jo atstovui, jis savaime išsivaduoja.

Bobas: Prabhupāda, kai kurie Dievo kelią pasirinkę žmonės, pavyzdžiui, „Jėzaus vaikai“, sako, kad juos veda Kristus. Ar tai įmanoma?

Śrīla Prabhupāda: Taip, bet jie, kaip ir kiti krikščionys, iš tikrųjų neseka Kristumi. Jėzus sako: „Nežudyk“, bet jie žudo. Ar tai sekimas Kristumi? Vien žodžiai „aš seku Kristumi“ nieko nereiškia. Reikia laikytis jo įsakymų. Ar galima save laikyti Jėzaus Kristaus pasekėju, jei nevykdai Jo įsakymų? Dabar niekas nesilaiko Kristaus žodžių. Tai, ką jie kalba, neatitinka Kristaus mokymo. Retas kuris krikščionis iš tiesų vadovaujasi Jėzumi Kristumi. Jėzus Kristus pasirėngęs juos vesti, bet niekas nenori juo sekti. Jie mano, kad Kristus pasirašė sandėrį, kuriuo prisiima visas jų nuodėmes. Štai ir visa jų filosofija. Jie gali daryti nuodėmes, nes vargšas Jėzus Kristus jas išpirks. Tokia jų religija. Dėl to Kristaus pasekėjai ir sako: „Mūsų religija yra tobula. Jėzus Kristus savo gyvybe išpirko visas mūsų nuodėmes.“ Ar taip teisinga? Jie nejaučia Jėzui Kristui jokio gailestingumo. Jis paaukojo gyvybę už mūsų nuodėmes, tai kodėl mes jas vėl darome? Mūsų nuodėmėms išpirkti prireikė tokios didelės aukos – mes tiesiog privalome sekti Kristaus mokymu. Bet jei jūs elgiatės priešingai: „Mes galime daryti nuodėmes, nes Jėzus Kristus pasirūpins, kad jos būtų išpirktos; tereikia nueiti į bažnyčią ir atlikti išpažintį, o paskui vėl galime daryti nuodėmes,“ – kokią išvadą galime daryti apie jūsų sąmonę?

Bobas: Na taip.

Śrīla Prabhupāda: Žinoma, tas, kuris iš tikrųjų seka Jėzaus Kristaus mokymu, neabejotinai išsivaduos, tačiau nelengva rasti tokių žmonių.

Bobas: Kokia apskritai Jūsų nuomonė apie „Jėzaus vaikus“, jaunuos-

lius, kurie prisijungė prie Jėzaus judėjimo? Jie dažnai skaito Bibliją ir stengiasi...

Śrīla Prabhupāda: Prievarta prieštarauja Biblijos nurodymams. Jei jie iš tiesų vadovaujasi Biblija, kaip jie gali žudyti?

Bobas: Kartą ir aš paklausiau jų šito, bet jie atsakė, kad Kristus pats valgė mėsą ir apie tai parašyta Biblijoje...

Śrīla Prabhupāda: Jis yra galingas, jis gali valgyti ką nori. Bet ką jis sakė? „Nežudyk.“ Taigi jūs turite liautis žudę. Jėzus galingas. Jis gali suvalgyti visą pasaulį. Bet jūs negalite su juo lygintis. Nereikia imituoti Jėzaus Kristaus, reikia sekti jo nurodymais, tik tada galėsite vadintis Kristaus pasekėjais. Tai yra paklusnumas. Apie tai rašoma ir „Bhagavatam“. *Īśvara* turi nepaprastas galias ir jo imituoti nei-manoma. Mes turime sekti jo nurodymais: „Darysiu taip, kaip jis sako.“ Nereikia imituoti.

Jūs teigiate, kad Jėzus Kristus valgė mėsą. Bet jūs nežinote, kokiomis aplinkybėmis jis taip elgėsi. Pasak jūsų, Jis pats valgė mėsą, o kitiems liepė nežudyti. Vadinasi, Jėzus prieštaravo pats sau?

Bobas: Ne.

Śrīla Prabhupāda: Taip negali būti. Jei tikite juo, žinote, kad jo žodžiai ir veiksmai negali būti prieštaringi. Tai kodėl jis valgė mėsą? Tai žino tik jis pats, bet manęs jis prašo nežudyti. Turiu laikytis jo nurodymų – tai vienintelis kelias. Jūs – ne Jėzus Kristus ir neimtuokite jo. Jėzus paaugojo savo gyvybę dėl Dievo. Ar ryžtumėtės tokiam žingsniui? Tai kam jį imituoti? Jūs valgote mėsą todėl, kad neva Kristus ją valgęs, bet Kristus paaugojo savo gyvybę skelbdamas Dievo sąmonę – kodėl to nedarote? Taip, pamokslaudami galite sakyti ką galvojate... Ką dėl Dievo daro save vadinantys krikščionimis? Štai, pavyzdžiui, saulė savo spinduliais išgarina šlapimą. Ar galite sugerti šlapimą? Ar jums nekyla mintis imituoti saulės? „Jei saulė tai gali, kodėl gi negalėčiau aš?“ Jėzus Kristus turėjo nepaprastas galias – jam viskas įmanoma. Tačiau mes turime klausyti jo nurodymų, o ne jį mėgdžioti. Tokia krikščionybės esmė. Mes negalime mėgdžioti ypatingomis galiomis apdovanotos asmenybės. Tai būtų kvaila. Vedų raštuose pasakojama, kad kadaise egzistavo nuodų vandenynas ir niekas nežinojo, ką su juo daryti. Tuomet Viešpats Śiva tarė: „Aš jį išgersiu.“ Jis susiurbė visą vandenyną ir sulaikė jį gerklėje nenurijęs. Ar jūs taip sugebėtumėte? Ne vande-

nyna, nors vieną stiklinę? Ar galite pasekti Viešpaties Šivos pavyzdžiu? Šiva niekam nesakė gerti nuodus. Todėl klausykite jo nurodymų, o ne imituokite jo veiksmus. Kai kurie Šivos pasekėjai vartoja LSD ir marihuaną, nes Šiva rūkė *gandžą*. Šiva dar išgėrė ir nuodų vandenyną – kodėl jiems nepabandžius?

Jie turi sekti Šivos mokymu. Šiva sako, kad geriausias garbinimo būdas yra garbinti Viešpatį Višną: *viṣṇor ārādhanam param*. Kai Šivos sutuoktinė Pārvači paklausė jo, koks garbinimo būdas yra aukščiausias, jis atsakė: „Geriausia garbinti Višną, Kṛṣṇą.“ Yra daugybė pusdievių, tačiau Šiva patarė lenktis Višną. Bet *vaiṣṇavo* garbinimas yra dar iškilesnis už Višną garbinimą. *Tadīyānām* – Jo tarnų, kurie turi labai artimą asmeninį ryšį su Juo. Pavyzdžiui, mes lenkiamės *tulasī*. Mes negarbiname visų augalų, bet kadangi *tulasī* yra labai artimais santykiais susijusi su Kṛṣṇa, Višnu, mes ją garbiname. Garbinti tą, kas labai glaudžiai susijęs su Kṛṣṇa, yra netgi palankiau nei garbinti Višną.

Bobas: Kodėl?

Śrīla Prabhupāda: Nes tai Kṛṣṇai teikia didelį malonumą. Tarkime, jūs turite šuni. Pas jus ateina draugai ir jį glosto. [Śrīla Prabhupāda imituoja judesius.] Jums būtų malonu, ar ne? „O, jis geras draugas.“ Matote, kaip mąsto žmonės. Todėl svečiai visada giria šeimnininko augintinį: „Viešpatie, koks nuostabus šunelis!“ [Visi juokiasi. Įeina keli svečiai indai.] Prašome pasivaišinti *prasada*. [Prabhupāda toliau kalbasi su svečiais – tai anglų, tai hindi kalba. Šiandien Prabhupāda išvyksta iš Niujorko. Keliauja į Londoną. Lėktuvas išskrenda už kelių valandų. Bobas ruošiasi savo automobiliu nuvežti Śrīlą Prabhupādą į Kenedžio oro uostą. Bhaktai skuba sunešti jo lagaminus į automobilį, pakuoja jo paskutiniuosius rankraščius, tvarko kitus su Prabhupādos išvykimu susijusius reikalus.]

Śyāmasundara: Viskas paruošta, Śrīla Prabhupāda. Automobilis laukia.

Śrīla Prabhupāda: Galime vykti? Na ką gi, Hare Kṛṣṇa!

Pabaigos žodis

1972-1976 metais Śrīlos Prabhupādos patarimas rimtai išstudijuoti „Bhagavad-gītā“ ir *bhakti-yogā* giliai įsirėžė man į širdį. Jis ragino mane ir toliau kelti įvairiapusių filosofinius klausimus ir nevengti pasitarti dėl *bhakti* praktikos su aplinkiniais. Nors aš degiau noru kuo greičiau patirti atsidavimo Viešpačiui jauseną, kuria spinduliavo Prabhupādos mokiniai, nutariau gilintis į *bhakti-yogā* su atodaira ir labai apgalvotai.

Kaip tikras mokslininkas, pirmiausia ėmiausi „Gītos“ epistemologijos. *Bhakti-yogos* mokslas turi savas priemones ir metodus transcendentiniams dalykams suvokti – tai meditacinis *mantras* kartojimas ir pasakojimų apie Kṛṣṇą klausymasis. Man atrodė, kad turiu įveikti savo skepticizmą bent jau tiek, kad jas išbandyčiau. Śrīlos Prabhupādos argumentai buvo pakankamai įtikinami, kad žengčiau pirmąjį žingsnį, o netikėtas malonus potyris įtikino mane nesustoti.

1976 metų liepos mėnesį, praėjus ketveriems metams po mūsų susitikimo, Śrīla Prabhupāda pagal senąsias *vaiṣṇavizmo* tradicijas iššventino mane ir mano žmoną į savo mokinius. Aš tapau Brahma-tīrtha dāsa, o mano žmona - Bhakti devī dāsī. Mūsų dvasiniai vardai reiškė, kad mes tapome *sādhakomis* – dvasinio tobulumo siekiančiais mokiniais.

Nuo 1972 metų, kai įvyko mano pažintis su Kṛṣṇa, visada stengiausi rasti pusiausvyrą tarp savo vidinio gyvenimo ir išorinių pareigų. Žmonos kantrumas ir parama, taip pat bendravimas su patyrusiais *bhaktais* padėjo man pritaikyti „Gītos“ principus savo gyvenime.

Vienas tokių principų – tai nustatyti ryšį (žodis „yoga“ reiškia „jungtis“) su savo vidiniu, aukštesniuoju balsu, kuris sanskrite vadinamas *Paramātmā*, o popkultūroje – „jėga“. Siekimas nustatyti tą intuityvų ryšį suteikia man stiprybės visais gyvenimo atvejais. Klausite kaip jį nustatyti? Studijuojant filosofiją, kartojant *mantrą* ir tikrinantis tai, ką kužda intuicija su patikimais išoriniais šaltiniais, apie kuriuos kalba „Gīta“.

Mokslininko bei konsultanto karjerą derinau su dalyvavimu Śrīlos Prabhupādos pradėtame Tarptautiniame Kṛṣṇos sąmonės judėjime bei *bhakti-yogos* praktika. Mano tarnystė bendruomenėje buvo susijusi su vadovavimu vaikų mokyklai, knygų leidyba ir pasitangoms įtraukti *bhakti-yogos* tiesų mokymą į akademinę programą. Ši veikla man pačiam padėjo pagilinti ir praturtinti *bhakti-yogos* suvokimą ir nuo tada, kai prieš trisdešimt trejus metus Śrīla Prabhupāda pateikė tobulus atsakymus į mano nemokšiškus klausimus, tas suvokimas nuolatos plečiasi ir tobulėja.

Brahmatīrtha Dāsa (Bob Cohen)

Gainesvilis, Florida

2005 m. liepos 24 d.

Priedai

Apie autorių

Jo Dieviškoji Kilnybė A. C. Bhaktivedanta Svamis Prabhupāda į šį pasaulį atėjo 1896 metais Indijoje, Kalkutos mieste. Su savo dvasiniu mokytoju, Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvačiu Gosvāmīu, pirmą kartą susitiko Kalkutoje 1922 metais. Bhaktisiddhāntai Sarasvačiui, garsiam teologui ir šešiasdešimt keturių Gauḍīyos Maṭhų (Vedų institutų) įsteigėjui, patiko išsilavinęs jaunuolis, ir jis įtikino pastarąjį skirti savo gyvenimą Vedų žinojimui skleisti. Śrīla Prabhupāda tampa Bhaktisiddhāntos Sarasvačio pasekėju, o po vienuolikos metų (1933 m. Alahabade) – oficialiai inicijuotu mokiniu.

Pirmojo susitikimo metu Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatis Ṭhākura paprašė Śrīlos Prabhupādos skelbti Vedų žinias anglų kalba. Vėlesniais metais Śrīla Prabhupāda parašo komentarus „Bhagavad-gītai“, prisideda prie Gauḍīyos Maṭhų veiklos, o 1944 metais pradeda leisti dvisavaitinį žurnalą anglų kalba – „Back to Godhead“ („Atgal pas Dievą“). Jį Śrīla Prabhupāpa vienas pats redagavo, rašė jo rankraščius, tikrino kontrolinius egzempliorius ir net platino jį gatvėse. Šį žurnalą iki pat šių dienų visame pasaulyje įvairiomis kalbomis leidžia jo mokiniai.

1950-aisiais metais Śrīla Prabhupāda atsisako šeimininio gyvenimo, kad skirti daugiau laiko studijoms ir rašymui. Jis išvyksta į šventą Vṛndāvanos miestą ir apsigyvena istorinėje Rādhā-Dāmodaros šventykloje. Čia jis keletą metų atsidėjęs studijuoja ir rašo. 1959-ais metais Śrīla Prabhupāda duoda *sannyāsa*s ižadus. Rādhā-Dāmodaros šventykloje Śrīla Prabhupāda pradeda kurti savo gyvenimo šedevrą – daugiatomį 18 000 posmų „Śrīmad-Bhāgavatam“ („Bhāgavata Purāṇos“) vertimą su komentarais. Leidyklai išleisus tris „Bhāgavatam“ tomus, Śrīla Prabhupāda kroviniu laivu iške-

liauja į Niujorką. Jis beveik neturėjo pinigų, bet šventai tikėjo, kad pavyks įgyvendinti dvasinio mokytojo jam pavestą vykdyti misiją. Tą dieną, kai Prabhupāda išsilaipinęs Amerikoje išvydo miglų gaubiamus dangoraižius, savo dienoraštyje jis įrašė tokius žodžius: „Brangusis Kṛṣṇa, aš esu tikras, kad vos tik ši transcendentinė žinia pasieks jų širdis, jie pasijus geriau ir išsivaduos iš šių apgailėtinių gyvenimo sąlygų.“ Tuo metu jam buvo sukakę šešiasdešimt devyneri metai, jis buvo vienas, beveik be pinigų, bet dvasinės žinios ir pasišventimas suteikdavo jėgų ir pasitikėjimo.

„Būdamas senyvo amžiaus, kai dauguma žmonių jau ilsisi ant laurų,“ – rašo Harvardo universiteto teologas Harvey Cox, – „Śrīla Prabhupāda paklausė mokytojo nurodymų ir išsiruošė į varginančią kelionę Amerikon. Žinoma, jis tėra vienas iš tūkstančių mokytojų, bet, kita vertus, jis yra vienintelis iš tūkstančių, o gal net ir milijonų.“

Atvykęs į Niujorką, Śrīla Prabhupāda beveik neturėjo jokių lėšų. Tik kitais metais, 1966 liepą, patyręs didelius sunkumus, jis įkuria Tarptautinę Krišnos sąmonės organizaciją. Kai 1977 metais Śrīla Prabhupāda paliko šį pasaulį (lapkričio 14 d.), jo vadovaujama organizacija jau buvo išaugusi į pasaulinio masto konfederaciją, kurią sudarė daugiau kaip šimtas *āśramų*, mokyklų, šventyklų, institutų bei žemės ūkio bendruomenių.

1972 metais Śrīla Prabhupāda Vakarų šalyse įvedė Vedų švietimo sistemą pradiniam ir viduriniam išsilavinimui įgyti įkurdamas Dalase, Teksaso valstijoje, JAV, *gurukulą*. Nuo to laiko jo mokiniai įkūrė daug tokių mokyklų JAV ir visame pasaulyje.

Śrīla Prabhupāda – taip pat ir keleto stambių tarptautinių kultūros centrų Indijoje įkūrimo iniciatorius. Numatyta, kad aplinkui Śrīdhāma Māyāpuros centrą vakarų Bengalijoje iškils visas dvasinis miestas. Šiam grandioziniam užmojui įgyvendinti prireiks daugiau nei dešimties metų. Vṛndāvanoje (Indija) pastatyta didinga Kṛṣṇa-Balarāmos šventykla ir viešbutis svečiams iš viso pasaulio. Stambus kultūros bei švietimo centras yra ir Bombėjuje. Daugelyje svarbių Indijos vietų taip pat bus įkurti centrai.

Ir vis dėlto vertingiausias Śrīlos Prabhupādos indėlis – tai jo knygos. Mokslininkų nepaprastai vertinamos už autoritetingumą, minties gilumą ir aiškumą, jos naudojamos kaip akademiniai vado-

vėliai daugelyje koledžų. Śrīlos Prabhupādos raštai išversti daugiau kaip į 80 kalbų. Leidykla „The Bhaktivedanta Book Trust“, įsteigta 1972 metais Śrīlos Prabhupādos knygomis publikuoti, šiuo metu yra stambiausia Indijos religijos bei filosofijos literatūros leidėja pasaulyje.

Jau būdamas garbingo amžiaus, per dvylika metų Śrīla Prabhupāda su paskaitomis keturiolika kartų apkeliavo planetą, pabuvojo šešiuose kontinentuose. Nepaisant to, kad buvo labai užimtas, Śrīla Prabhupāda visą laiką daug rašė. Jo raštai sudaro ištisą Vedų filosofijos, religijos, literatūros bei kultūros biblioteką.

Kaip tarti sanskritą

Visi sanskrito terminai ir vardai knygoje pateikiami pagal lotyniškąją sanskrito transliteracijos sistemą, kuri tiksliai perteikia sanskrito rašybą. Kiekvieną sanskrito abėcėlės (*devanāgarī*) ženklą žymi atitinkama lotyniška raidė (su diakritiniu ženklu arba be jo) arba šių raidžių junginys. Tai pasaulio mokslininkų pripažintas ir plačiai vartojamas metodas sanskrito žodžiams rašyti. Žemiau pateikiamas smulkus tarimo paaiškinimas.

Trumpasis balsis **a** tariamas kaip **a** žodyje „kad“, ilgasis **ā** – kaip **a** žodyje „lašas“. Trumpasis **i** tariamas kaip **i** žodyje „tik“, ilgasis **ī** – kaip **y** žodyje „lyja“, trumpasis **u** – kaip žodyje „kur“ ir ilgasis **ū** – kaip žodyje „dūmai“. Balsis **ṛ** tariamas kaip **ri** žodyje „rimas“. Balsiai **e** ir **ai** tariaami kaip **ei** žodyje „keistas“ ir **o** bei **au** tariaami kaip **o** anglų kalbos žodyje „go“ [**gou**] („eiti“). *Anusvāra* (**ṁ**) yra grynas nosinis garsas ir tariamas kaip **n** prancūzų kalbos žodyje „boñ“ („geras“). *Visarga* (**ḥ**) – stiprus aspiratas (artikuliacijai būdingas stiprus iškvėpimas, kylantis dėl staigaus oro srovės nutraukimo). Dvieilio gale **aḥ** tariamas kaip **aha**, o **iḥ** – kaip **ihi**.

Guturaliniai (gomuriniai) priebalsiai – **k**, **kh**, **g**, **gh** ir **ṇ**; juos tariant, liežuvio užpakalinė dalis pakyla ir priartėja prie minkštojo gomurio. **K** tariamas kaip žodyje „kalnas“, **kh** – kaip junginys „**kch**“, **g** – kaip žodyje „gilus“, **gh** – kaip junginys **gh** ir **ṇ** – kaip žodyje „dingti“.

Palataliniai (liežuvio vidurinieji) priebalsiai – **c**, **ch**, **j**, **jh** ir **ṇ**; juos tariant liežuvio vidurinė dalis pakyla ir priartėja prie kietojo gomurio. **C** tariamas kaip žodyje „čia“, **ch** – kaip junginys **čch**, **j** – kaip žodyje „džiaugsmas“, **jh** – kaip junginys **džh** ir **ṇ** – kaip anglų kalbos žodyje „canyon“ („kanjonas“).

Cerebraliniai priebalsiai – **t, th, d, dh** ir **ṇ** – tariaami panašiai kaip dantiniai, tačiau liežuvio priešakinė dalis neličia dantų, bet užsiriečia į viršų ir apatine puse liečia priešakinę kietojo gomurio dalį.

Dantiniai priebalsiai – **t, th, d, dh** ir **n**; juos tartiant liežuvio priešakinė dalis liečia dantis. **T** tariamas kaip žodyje „tikslas“, **th** – kaip junginys **tch**, **d** – kaip žodyje „diena“, **dh** – kaip junginys **dh** ir **n** – kaip žodyje „ne“.

Labialiniai (lūpiniai) priebalsiai – **p, ph, b, bh** ir **m**; juos tartiant dalyvauja lūpos. **P** tariamas kaip žodyje „pintinė“, **ph** – kaip junginys **pch**, **b** – kaip žodyje „banga“, **bh** – kaip junginys **bh** ir **m** – kaip žodyje „miegas“.

Pusbalsiai **y, r, l** ir **v** tariaami atitinkamai kaip žodžiuose „jautrus“, „ratas“, „laikas“ ir „vaikas“. Sibiliantai (švilpiamieji ir šnypščiamieji) – **ṣ, ś** ir **s** tariaami atitinkamai kaip žodžiuose „šaltis“, „šienas“ ir „saulė“. Raide **h** žymimas garsas tariamas kaip žodyje „himnas“.

Pastaba: junginys **jñ** tariamas kaip **gj** (pvz.: **yajña** – kaip „jagja“).

